

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření příspěvkové organizace v oblasti kultury
Financial Management of the Allowance Organization in the Area of Culture

Studentka: Martina Glonková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Ivana Vaňková, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Martina Glonková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Hospodaření příspěvkové organizace v oblasti kultury**
Financial Management of the Allowance Organization in the Area of Culture

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Principy hospodaření příspěvkových organizací
 3. Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace
 4. Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. 260 s. ISBN 978-80-247-4487-2.
MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace 2014*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 267 s. ISBN 978-80-7478-527-6.
REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivana Vaňková, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014
Datum odevzdání: 07.05.2015

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 14. července 2015

.....
Martina Glonková

Obsah

1 Úvod	6
2 Principy hospodaření příspěvkových organizací	8
2.1 Neziskové organizace v ČR	8
2.1.1 Vymezení neziskového sektoru	9
2.1.2 Klasifikace neziskových organizací	11
2.1.3 Nástroje řízení neziskových organizací	12
2.2 Charakteristika příspěvkových organizací	14
2.2.1 Příspěvkové organizace zřizované státem	15
2.2.2 Příspěvkové organizace zřizované územním samosprávným celkem	15
2.2.3 Vznik příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem	15
2.2.4 Vazby na zřizovatele	17
2.3 Hospodaření příspěvkových organizací	17
2.3.1 Financování z rozpočtu	18
2.3.2 Peněžní fondy příspěvkové organizace	19
2.3.3 Nabytí majetku	20
2.3.4 Využívání externích zdrojů	22
3 Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace	24
3.1 Vybraná příspěvková	24
3.1.1 Hlavní a doplňková činnost	26
3.1.2 Statutární orgány	27
3.1.3 Svěřený majetek	27
3.1.4 Projekty, dotace a dary	28
3.1.5 Akce Vědecké knihovny v Olomouci	30
3.2 Hospodaření Vědecké knihovny v Olomouci	31
3.2.1 Analýza hospodaření v roce 2010	33
3.2.2 Analýza hospodaření v roce 2011	36
3.2.3 Analýza hospodaření v roce 2012	41
3.2.4 Analýza hospodaření v roce 2013	45
3.2.5 Analýza hospodaření v roce 2014	49
4 Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace	53
4.1 Celková analýza za období 2010-2014	55
5 Závěr	63

Seznam použité literatury	65
Seznam zkratek	67
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Neziskovým organizacím se často říká, že jsou barometrem demokracie, neboť jsou založeny na svobodě sdružování, které je pro demokracii typickým znakem. Platí přímá úměra, že čím více neziskových organizací v daném státě působí, tím je demokracie státu na vyšší úrovni. Česká republika má se svobodou sdružování své bohaté zkušenosti z různých období svého vývoje, kdy bylo sdružování buď silně potlačováno, nebo naopak vyryhováno. V současnosti jsou neziskové organizace mnohými občany vnímány již jako přirozená součást života i ekonomiky státu.

Bakalářská práce se zabývá hospodařením vybrané příspěvkové organizace, spadající do státního neziskového sektoru, jejímž zřizovatelem je územně samosprávný celek. Jak již označení organizace slovem „*příspěvková*“ napovídá, jedná se o instituci, která není schopná „se uživit“ sama, ale hospodaří na základě příspěvků. Takovéto organizace se v národním hospodářství řadí mezi neziskové, neboť nebyly založeny za účelem dosahování zisku, ale pro uspokojování potřeb veřejnosti. To je také důvod jejich specifického hospodaření s financemi - příspěvky, které jim jsou na provoz organizace poskytovány od jejich zřizovatele, případně ze státního rozpočtu, nebo také z darů a dotací. Mezi oběma subjekty tak vznikají určité vazby a závislosti.

Bakalářská práce se bude podrobněji zabývat finančními zdroji a následně hospodařením vybrané příspěvkové organizace - Vědecké knihovny v Olomouci, která je příspěvkovou organizací Olomouckého kraje, zřízenou rozhodnutím Ministerstva kultury ČR. Vědecká knihovna v Olomouci je druhou nejstarší a třetí největší knihovnou v České republice, s právem povinného výtisku. Také plní funkci krajské knihovny s poskytováním odborných služeb veřejným knihovnám.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodaření Vědecké knihovny v Olomouci jako příspěvkové organizace v letech 2010–2014. Podle výkazu zisků a ztrát bude práce analyzovat výnosy a náklady, hospodaření s fondy zřizovanými podle zákona, a přiblíží náklady v oblasti investiční činnosti. Dle zjištěných skutečností bude následně zkoumán vývoj a výše prostředků získaných od zřizovatele v jednotlivých letech a jejich dopad na celkový chod knihovny takového významu, a také vývoj poskytovaných služeb době dnešních multimediálních technologií, které jí mohou konkurovat.

V bakalářské práci jsou použity metody vědeckého zkoumání. Kromě úvodu a závěru je členěna do tří částí. V první, teoretické části je zejména použita metoda studia odborné literatury a legislativních pramenů, a je zaměřena především na definování neziskových

organizací a vyčlenění neziskového sektoru. Poté se již více zaměřuje na vymezení příspěvkových organizací, jejich vznik, oblasti působení, principy hospodaření jak s rozpočty, tak s fondy, které musí příspěvková organizace zřizovat ze zákona.

Druhá, praktická část, je věnována konkrétní vybrané příspěvkové organizace, a to Vědecké knihovně v Olomouci. Kromě samotné analýzy hospodaření se popis zaměřuje i na definování vztahu ke zřizovateli, vymezení poslání a hlavní činnosti organizace, také přiblíží pravomoci při nabývání majetku pro hospodaření příspěvkové organizace. Rozbor hospodaření vychází hlavně z výročních zpráv a plánů činnosti, kde jsou uvedeny přehledně a jasně určeny zdroje příjmů, výdaje, a činnosti, kterými aktivně Vědecká knihovna v Olomouci přispívá do svého rozpočtu. V praktické části je použita metoda analýzy dat a jejich následná syntéza.

Poslední, třetí část, se pokusí zhodnotit veškeré peněžní toky za analyzované období 2010-2014 nutné k zajištění chodu organizace. Na základě porovnání jednotlivých roků zodpoví otázku, jak se výše prostředků získaných od zřizovatele v jednotlivých letech odráží na celkovém chodu vybrané organizace, a také jak se musí organizace vyrovnávat s konkurencí v podobě dnešních multimediálních technologií.

Bakalářská práce vychází z odborné knižní literatury, legislativních předpisů, interních podkladů poskytnutých pracovníky Vědecké knihovny v Olomouci, informací z webové sítě Vědecké knihovny v Olomouci a také jejího zřizovatele Olomouckého kraje.

Bakalářská práce se opírá o platnou legislativu k 1. 7. 2015.

2 Principy hospodaření příspěvkových organizací

Příspěvkové organizace mohou působit a hospodařit v široké oblasti různých činností, jako např. oblast kultury, školství, zdravotnictví, sportu, životního prostředí, ale i dopravy, výzkumu a vývoje. Pro přesné vymezení hospodaření příspěvkových organizací je potřeba si nejprve definovat pojem neziskové organizace, mezi něž se příspěvkové organizace řadí.

2.1 Neziskové organizace v ČR

Neziskové organizace jsou takové, které působí v mnoha různých oblastech, tj. mají různé obory činnosti, odlišnou právní formu nebo i velikost. Jedná se zejména o ty oblasti, do kterých se stát nemůže, nechce nebo neumí angažovat, nebo ve kterých se nevyplatí působit subjektům zaměřeným na vlastní zisk, tj. firmám nebo podnikům.

Pojem neziskové organizace zahrnuje celou škálu subjektů a institucí, které ovšem mají společný jeden hlavní rys, a to (jak již samotný pojem napovídá) nevytvářejí zisk. Jinak řečeno, nejsou založeny za účelem dosažení zisku. Jak ale ve své studii uvádí Škarabelová (2005, s. 14) „nelze zaměňovat pojem neziskový za **neprosperující, neproduktivní**“. Jejich prosperita a produktivita tedy není zisk jen ve smyslu finančním, ale představuje především tvorbu užitku, nejčastěji v podobě služby a produkci veřejného statku.

Nejlépe pojem neziskový vystihuje ve své publikaci Bačuvčík (2011, s. 36), který uvádí, že „*neziskovost spočívá hlavně v tom, že pokud již organizace účetní zisk vytvoří, nemůže jej rozdělit mezi své majitele, členy či zaměstnance, ale musí jej použít na podporu realizace svého poslání - investovat jej zpět do rozšíření svých služeb, na vzdělávání, či na inovace*“.

V české právní legislativě nemají nikde neziskové organizace svou přesnou definici. Z právního hlediska jsou nepřímě zmiňovány a vymezeny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a to v § 17a odst. 1 jako veřejně prospěšní poplatníci:

„Veřejně prospěšným poplatníkem je poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním.“

2.1.1 Vymezení neziskového sektoru

Vymezení neziskového sektoru je nejčastěji znázorňováno podle švédského ekonoma Victora A. Pestoffa, který národní hospodářství rozdělil pomocí trojúhelníku na čtyři sektory, které jsou blíže znázorněny v Obr. 2.1.

Obr. 2.1 Zobrazení národního hospodářství dle V. A. Pestoffa

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2010. s. 16.

Pestoffovo vymezení sektorů v národním hospodářství shodně prezentují Rektořík (2010), Škarabelová a kol. (2005) i Bačuvčík (2011). Národní hospodářství je v Pestoffově modelu představováno trojúhelníkem, ve kterém je prostor jednotlivých sektorů rozdělen pomocí tří přesně pojmenovaných přímek (kritérií), na čtyři základní sektory. Přímky, tj. (kritéria), vyjadřují rozdělení hospodářství podle financování organizací na **sektor ziskový a neziskový**, podle kriteria vlastnictví na sektor **soukromý a veřejný**, a podle kriteria míry formalizace na sektor **formální a neformální**.

Cílem této práce není věnovat se všem uvedeným sektorům, ale pouze neziskovému. V modelu je tedy jasně vidět přesné vymezení neziskového sektoru, ze kterého je potřeba ještě vyjmout část vymezenou domácnostmi, neboť tyto spadají do sektoru neformálního. Formální neziskový sektor se tak dále dělí na veřejný a soukromý, ve kterém se nacházejí veřejnoprávní nebo soukromoprávní organizace.

Veřejnoprávní neziskový sektor představují organizace vyjmenované ve vyhlášce č. 410/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky, v § 2 ¹⁾, a to:

- a) územní samosprávné celky (kraje, obce, hl. město Praha),
- b) dobrovolné svazky obcí,
- c) regionálními radami regionů soudržnosti,
- d) státní fondy podle rozpočtových pravidel,
- e) organizační složky státu a
- f) příspěvkové organizace.

Mezi neziskové organizace soukromoprávní řadíme dle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví², tyto subjekty:

- a) politické strany a politická hnutí,
- b) spolky podle občanského zákoníku (před r. 2014 občanská sdružení),
- c) církve a náboženské společnosti,
- d) obecně prospěšné společnosti (od r. 2014 ústavy),
- e) zájmová sdružení právnických osob (od r. 2014 společnost),
- f) nadace, nadační fondy podle občanského zákoníku (od r. 2014 fundace),
- g) společenství vlastníků jednotek podle občanského zákoníku (od r. 2014 společenství vlastníků),
- h) veřejné vysoké školy,
- i) jiné účetní jednotky, které nebyly založeny a zřízeny za účelem podnikání, s výjimkou obchodních korporací.

¹Vyhláška č. 410 ze dne 11. listopadu 2009, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. In: Sbírka zákonů České republiky. 2009, částka 133, s. 6854-6930.

²Vyhláška č. 504 ze dne 5. prosince 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví. In: Sbírka zákonů České republiky. 2002, částka 174, s. 9809-9844.

2.1.2 Klasifikace neziskových organizací

Klasifikace neziskových organizací se třídí podle daných kritérií, které interpretují např. Šimková (2004), Rekrořík (2010) a Bačuvčík (2011). Nejprůhledněji celou klasifikaci rozvíjí Rekrořík (2010), který klasifikaci neziskových organizací rozděluje do těchto základních kritérií:

a) kritéria zakladatele:

- organizace založené státní správou nebo samosprávou (veřejnoprávní organizace),
- založené soukromou právnickou nebo fyzickou osobou (soukromoprávní organizace),
- založené dle vykonávání účelu veřejné služby ze zákona (veřejnoprávní organizace);

b) kritéria globálního charakteru poslání:

- neziskové veřejně prospěšné – uspokojující potřeby veřejnosti,
- neziskové vzájemně prospěšné – uspokojující potřeby svých vlastních členů;

c) kritéria právně organizační normy:

- založené podle rozpočtových pravidel,
- podle ostatních zákonů platných pro neziskové organizace;

d) kritéria financování:

- zcela financované z veřejných zdrojů,
- zčásti financované z veřejných rozpočtů,
- zejména z výsledků uskutečněných na základě svého poslání,
- financované z více zdrojů (darů, sbírek, grantů, sponzoringu);

e) kritéria realizovaných činností (dle předmětu činnosti):

- mezinárodní klasifikace neziskových organizací – ICNPO,
- systém klasifikace netržních činností OSN – COPNI,
- odvětvová klasifikace ekonomických činností (nevýrobních) – OKEČ (klasifikace používaná v ČR pro sledování celého národního hospodářství).

Následující tabulka 2.1 konkrétněji porovnává předměty realizovaných činností u neziskových organizací podle výše uvedených klasifikací:

Tab. 2.1 Srovnání předmětů činností neziskových organizací dle různých typů klasifikací

Mezinárodní klasifikace neziskových organizací ICNPO	Systém klasifikace netržních činností OSN COPNI	Odvětvová klasifikace ekonomických činností (nevýrobních) OKEČ
Kultura, sport a volný čas	Rekreační, kulturní služby	92. Rekreační, kulturní a sportovní činnost
Vzdělávání a výzkum	Vzdělávací služby, výzkum	80. Školství 73. Výzkum
Zdravotnictví	Služby zdravotnické	85.1 Zdravotnictví
Sociální služby	Sociální služby	Sociální služby 75. Kolektivní a individuální sociální služby a sociální politiky
Komunitní rozvoj a bytové hospodářství		
Občanskoprávní osvěta a politické organizace		
Filantropie		
Nadace mezinárodní	Církevní služby	
Náboženství a církve		
Odbory a profesní spolky	Organizace profesní, odborářské a občanská sdružení	Činnost společenských organizací (odborné, politické strany, církve a profesní spolky)
Nespecifikované činnosti	Ostatní služby, smíšené a nespecifikované	Ostatní osobní služby

Zdroj: REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2010. s. 16.

2.1.3 Nástroje řízení neziskových organizací

Řízení je všeobecně činnost, pomocí které je dosahováno vytyčených cílů, jsou stanovovány postupy, které k úspěšnému dosažení cílů vedou. Pojem řízení je více vnímán pod názvem management, který je spíše spojován se ziskovým sektorem. Ovšem jak zmiňuje Boukal (2013) i neziskové organizace by se měly chovat ekonomicky efektivně a nemohou jen čekat na příspěvky od zřizovatele, ale i samy se snažit využívat veškeré možnosti pro získávání dalších finančních prostředků, a také velmi efektivně hospodařit s prostředky svěřenými.

Výborná znalost řízení jakékoli neziskové organizace je tedy žádoucí a pravidla řízení se nijakým způsobem neliší od pravidel řízení organizací ziskových. Rozdíl je spíše v tom, že u neziskových organizací je hlavním cílem uspokojování potřeb veřejnosti, nikoli dosažení přímého zisku. V obou sektorech se využívá stejných nástrojů, Rektořík (2010) uvádí pořadí manažerských dovedností jako nástrojů řízení následovně:

- Plánování - Marketing - Fundraising - Komunikace - Rozhodování a motivace - Investice - Inovace.

Oproti tomu Šimková (2004) ve své publikaci mezi hlavní manažerské dovednosti staví tyto funkce:

- Plánování - Organizování - Personální zajištění - Vedení a motivování - Kontrola.

Rektořík (2010) také před započítím realizačního procesu řízení již považuje za samozřejmé, že organizace má již pevně stanoveny veškeré své vize, poslání a přesně stanovené cíle. K tomuto se přiklání i Pospíšil (2013), když uvádí, že již před zřízením nebo založením neziskové organizace by mělo být jasné proč, co a jak bude mít nezisková organizace za úkol. Oproti tomu Šimková (2004) stanovení vizí a poslání zahrnuje teprve až do procesu plánování. Oba postupy jsou tedy spíše o určení si posloupností jednotlivých kroků a konkrétní organizace si pak již sama dle svého zaměření určí, které pořadí jí bude více vyhovovat. Nikde by však neměly chybět alespoň tyto základní nástroje:

- a) plánování,
- b) marketing,
- c) řízení a motivace zaměstnanců,
- d) kontrola.

Pomocí plánování si organizace přesně stanovuje efektivitu dosahování svého poslání a vzhledem k tomu, že vystupuje jako veřejná instituce, je nutné, aby při plánování dokonale zhodnotila veškeré vnější a vnitřní faktory, které na její činnost působí. Pro určení faktorů se používá SWOT analýza, která je schopna organizaci určit slabé a silné stránky, a také příležitosti a hrozby. Rektořík (2010) k vnějším faktorům přiřazuje příležitosti a hrozby, a vnitřním faktorům slabé a silné stránky.

Marketing je pro neziskové organizace bezesporu důležitým nástrojem řízení, neboť jednoduše řečeno: pokud by nebyla veřejná služba komu poskytovat, nebylo by potřeba existence neziskové organizace. U marketingu v neziskovém sektoru produkt představuje veřejnou službu a cena se projevuje jako hodnota pro zákazníka. Marketing je důležitý také proto, aby veřejnost mohla být informována o novinkách v daném neziskovém oboru, nebo o zkvalitňování služeb neziskové organizace.

Při řízení zaměstnanců se lze u neziskových organizací nejčastěji setkat s kumulovanými funkcemi, což představuje, že jeden pracovník může v rámci hospodárnosti zastávat více funkcí, pozic nebo fungovat ve více pracovních skupinách. Je ale důležité, aby i zde byl řídicí pracovník, který disponuje formální autoritou a odpovídá za činnost

organizace a plnění vytyčených cílů. Řídící pracovník jako manažer je ve většině případů do své funkce někým jmenován.

Posláním manažera je také motivace podřízených pracovníků, neboť neziskové organizace jsou všeobecně založené také na principu dobrovolnosti a při plnění veřejně prospěšných poslání při následném odměňování finančně závislé i na veřejných rozpočtech.

Kontrola je vnímána jako zpětná vazba při řízení organizace, porovnává faktický stav se stavem naplánovaným. Pomocí kontroly neziskové organizace zjišťují, zda plně uskutečňují svá poslání a cíle. Kontrola by měla stát vždy na konci celého procesu řízení organizace. Kontrolu může provádět jak organizace samotná, tak i případný nadřízený subjekt, nebo orgán, který umožňuje čerpání financí z veřejných rozpočtů.

2.2 Charakteristika příspěvkových organizací

Příspěvková organizace je jedním z mnoha subjektů, které svým vymezením spadají do veřejnoprávního neziskového sektoru. Její definici uvádí ve své publikaci Rektořík (2010, s. 59) následovně: *„příspěvkové organizace zřizuje zřizovatel pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu.“*³

Oproti tomu Pospíšil (2013) uvádí, že není vůbec reálné, aby zřizovatel nebo zakladatel dokázal plnit všechny jemu zákonem uložené úlohy *„a vlastními silami bezprostředně poskytoval veškeré služby veřejného zájmu“*.⁴ Z tohoto tvrzení jasně vyplývá potřeba zakládat nebo zřizovat právnické osoby typu příspěvkových organizací.

Příspěvkové organizace jsou zřizovány jako právnické osoby a jsou dvojího typu podle druhu zřizovatele, a to:

- zřizované státem,
- zřizované územním samosprávným celkem.

³REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2010, s. 59.

⁴POSPÍŠIL, Petr a kol. *Právnické osoby obcí a krajů*. 2013, s. 36.

2.2.1 Příspěvkové organizace zřizované státem

Příspěvkové organizace zřizované státem jsou organizace vykonávající činnosti především jako vědecká pracoviště, výzkumné ústavy, kontrolní orgány, kulturní instituce národního významu a další.

Zřizují se podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem této práce je více přiblížit hospodaření příspěvkových organizací zřizovaných územně samosprávným celkem, proto je další výklad zaměřen především na tyto organizace.

2.2.2 Příspěvkové organizace zřizované územním samosprávným celkem

Příspěvkové organizace zřizované územním samosprávným celkem (dále jen ÚSC) jsou organizace poskytující služby nejčastěji v oblasti vzdělávání, sociální služby, kultury apod. Jsou jimi např. školy a školská zařízení, knihovny, technické služby, úklid a opravy komunikací, svoz odpadu, péči o pohřebiště.

Jsou zřizované podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

2.2.3 Vznik příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem

Vznik příspěvkových organizací je vázán na ustanovení zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Zřizovatelem tedy může být jakýkoli ÚSC, kterým je obec nebo kraj.

V souvislosti se vznikem příspěvkové organizace se Pospíšil (2013) pozastavuje také nad termínem **zřizování** nebo **založení**, kdy mezi jejich rozlišením vidí velmi tenkou hranici. Význam termínu **založení** dle jeho výkladu souvisí spíše s právníckými osobami, které jsou sice založeny dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, ale řídí se předpisy soukromého práva. Kdežto u termínu **zřízení** se Pospíšil (2013) domnívá, že jej více naplňuje příspěvková organizace, neboť k jejímu vzniku je vždy potřeba „výhradně veřejnoprávní akt (rozhodnutí, resp. usnesení) samotného

zřizovatele, její struktura, činnost a poměry se řídí v zásadě právními předpisy veřejného práva (zákonem o obcích, zákonem o krajích a zákonem č. 250/2000 Sb.) a účelem jejího založení je plnění úkolů ve veřejném zájmu, resp. poskytování veřejně prospěšných služeb“.⁵

Jak již bylo zmíněno, příspěvková organizace vyžaduje samostatnou právní subjektivitu, a tudíž je právnickou osobou zapsanou v obchodním rejstříku. V této souvislosti opět Pospíšil (2013) upozorňuje na rozdíl mezi ostatními typy právnických osob zřizovaných územně samosprávnými celky, a to ten, že příspěvkové organizace jsou jediné, které vznikají dnem určeným zřizovatelem ve zřizovací listině, a ne až zápisem do obchodního rejstříku. Návrh na zápis do obchodního rejstříku potom podává sám zřizovatel vždy suplovaný zastupitelstvem (příp. radou), který má i oznamovací povinnost zveřejnit zápis organizace (nebo jakékoli následující změny) v Ústředním věstníku České republiky. O vzniku příspěvkové organizace vydává zřizovatel zřizovací listinu, která musí mít náležitosti a obsah dané výše uvedeným zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zřizovací listina musí obsahovat údaje vymezené zákonem, tj. úplný název zřizovatele, identifikaci (IČ) zřizované příspěvkové organizace, její název a sídlo. Dalším údajem je přesné vymezení hlavního účelu vč. jejího poslání, pro jaký je zřizována. Následuje označení statutárních orgánů a určení způsobu, jakým vystupují jménem příspěvkové organizace. Zřizovatel také jmenuje a odvolává jejího ředitele, rozhoduje o jeho odměňování, může šetřit i případné stížnosti směřující proti řediteli.

Neméně důležitá je i povinnost vymezit majetek ve vlastnictví zřizovatele, který zřizovatel příspěvkové organizaci předává do jejího užívání a k hospodaření. S tímto úzce souvisí i vymezení práv, tak aby organizace mohla se svěřeným majetkem nakládat tak, aby plnila svůj hlavní úkol, pro který byla zřízena.

Dále se ve zřizovací listině také uvádí doba, na kterou se organizace zřizuje.

Pro efektivnější využívání svých hospodářských možností, může příspěvková organizace hospodařit i v jiných činnostech, než jsou vymezeny jako hlavní činnosti. Jedná se o doplňkovou činnost, která musí být taktéž definována ve zřizovací listině a zřizovatel musí s jejich vykonáváním vyslovit souhlas. Vymezení předmětu hospodaření doplňkové činnosti však musí navazovat na činnost hlavní.

⁵ Pospíšil, Petr a kol. *Právnické osoby obcí a krajů*. 2013, s. 54.

2.2.4 Vazby na zřizovatele

Příspěvková organizace od svého zřizovatele přebírá zpravidla neziskové činnosti veřejnoprávního charakteru, které jsou v působnosti zřizovatele a jejich rozsah, skladba a složitost činností, si vyžaduje samostatnou právní subjektivitu, která je jim zřizovatelem svěřena. Tyto činnosti zpravidla nebývají zajímavé pro soukromý ziskový sektor, což přesněji vysvětluje Pospíšil (2013), který uvádí „*specifickým znakem těchto služeb je fakt, že pokud by nebyly finančně podporovány veřejnými subjekty, nebyly by poskytovány na trhu vůbec nebo by byly poskytovány v nižší kvalitě či rozsahu.*“.⁶

Již dle zřizovací listiny je více než jasné, že vazby mezi oběma subjekty jsou velmi úzké, a Pospíšil (2013) toto tvrzení, v citaci výše uvedené, jen dokazuje. Nejdůležitější vazbou je zřejmě vazba příspěvkové organizace na rozpočet zřizovatele, který poskytuje organizaci finanční prostředky na její provoz, aby vyrovnal rozdíl mezi příjmovou a výdajovou částí rozpočtu.

Zřizovatel kromě této vazby funguje také jako zadavatel úkolů souvisejících s hlavní činností, individuálně vymezuje způsob dosažení svěřených cílů, a posléze vystupuje jako vykonavatel kontrolních činností, zda svěřené úkoly proběhly v souladu s vymezením hlavních aktivit.

Další ne méně podstatnou vazbou je další fakt uvedený ve zřizovací listině, a to, že zřizovatel svěřuje příspěvkové organizaci do správy svůj majetek (hmotný i nehmotný), vymezuje jí rozsah přenesených práv k tomuto majetku tak, aby docházelo k řádnému zajištění hospodaření s tímto majetkem.

Vazbou na zřizovatele je i to, že jakékoli podstatné změny, ať už v nakládání s majetkem, peněžními prostředky, přerozdělování financí do fondů, schvalování rozpočtu organizace, nebo vymezení doplňkové činnosti – to vše je závislé na souhlasu zřizovatele. Příspěvková organizace je tedy na svém zřizovateli závislá.

2.3 Hospodaření příspěvkových organizací

Jak je již výše zmíněno, hospodaření příspěvkových organizací je dáno zejména zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, kde je uvedeno v § 28 odst. 1 následující tvrzení: „*Příspěvková organizace*

⁶ POSPÍŠIL, Petr a kol. *Právnícké osoby obcí a krajů*. 2013, s. 51.

hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele. Dále hospodaří s prostředky svých fondů, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí.“

Příspěvkové organizace mají tedy více možností k získávání peněžních prostředků pro svůj provoz. Veškeré zdroje financování příspěvkových organizací je možno dělit dle několika základních kritérií (Rektořík, 2010):

- a) dle charakteru – finanční a nefinanční,
- b) dle způsobu nabytí (zda se jedná o příjem nebo ušetřené prostředky) – přímé a nepřímé (daňové úlevy, práce dobrovolníků, symbolické nájem),
- c) dle jejich původu – interní (z vlastní činnosti) nebo externí (z rozpočtu, dary jednotlivců nebo organizací, fundraising).

I přes to, že příspěvkové organizace mají tedy několik možností svého financování, největší část jejich příjmů pochází od zřizovatele, dále hospodaří s finančními prostředky získanými z vlastní činnosti, tj. z okruhu hlavních i doplňkových aktivit, aktivně využívají také prostředky svých fondů, které jsou povinny tvořit ze zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. V neposlední řadě hospodaří i s dary přijatými od fyzických i právnických osob jak z tuzemska, tak i ze zahraničí.

2.3.1 Financování z rozpočtu zřizovatele

V případě financování příspěvkové organizace z rozpočtu zřizovatele hovoří opět zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů zcela jasně, a to tak, že „*zřizovatel poskytuje příspěvek na provoz své příspěvkové organizaci zpravidla v návaznosti na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb*“, dále pak také pojednává o návaznosti nejen na rozpočet zřizovatele, ale zprostředkovaně i na vztah příspěvkové organizace ke státnímu rozpočtu, k rozpočtu Regionální rady regionu soudržnosti a k Národnímu fondu, jde-li o příspěvkovou organizaci zřízenou obcí, též k rozpočtu kraje.

Peková (2008) rozděluje napojení příspěvkové organizace na rozpočet zřizovatele podle dvou druhů příspěvků, z nichž první je **příspěvek na provoz** zahrnující financování běžných provozních nákladů organizace neinvestiční povahy včetně nákladů na opravy a údržbu, a druhý je **příspěvek na investice** (nebo také nazývaný kapitálový).

Obecně se dá říci, že vypracování podkladů pro oba druhy příspěvků v každoročním rozpočtu probíhá v prvopočátku v samotné organizaci, kdy si každá příspěvková organizace zpracovává podklady sama dle své činnosti. Rozpočet musí být vyrovnaný a může obsahovat pouze příjmy a výdaje, související s hlavní činností a s poskytovanými službami. Sestavování rozpočtu příspěvkové není nijak právně definováno, je na každém zřizovateli (obci, kraji), zda má k tomuto účelu vydanou směrnici.

Po vypracování se obvykle rozpočet předkládá zřizovateli k projednání, ten ho následně předá ke schválení zastupitelstvu, a to ho předá radě. Sestavuje se v peněžních tocích, kdy bere v úvahu veškeré peněžní operace, včetně tvorby a používání zřízených fondů. Schválený rozpočet je pak příspěvková organizace povinna dodržovat, pokud by z její strany došlo k porušení rozpočtové kázně, zákon zřizovateli umožňuje odčerpání části finančního příspěvku zpět to svého rozpočtu. Porušení rozpočtové kázně a případného odčerpání upravuje § 28 odst. 7–10 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

2.3.2 Peněžní fondy příspěvkových organizací

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů příspěvkové organizaci rovněž ukládá povinně zřizovat peněžní fondy. Jedná se o rezervní fond, fond investic, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb.

Rezervní fond je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření, kdy skutečné výnosy hospodaření jsou spolu s přijatým provozním příspěvkem větší než provozní náklady, ev. se snižuje o případné převody do fondu odměn. Zdrojem mohou být též peněžní dary a nespotřebované dotace (tyto se následně mohou použít pouze na původně stanovený účel, a proto se sledují odděleně).

Rezervní fond je využíván zejména k dalšímu rozvoji činnosti, k časovému překlenutí dočasného nesouladu mezi výnosy a náklady, k úhradě případných sankcí za porušení rozpočtové kázně, k úhradě ztráty z předchozích let, ale také (po předchozím souhlasu zřizovatele) k posílení fondu investic.

Fond investic slouží k financování investičních potřeb a je tvořen převážně z několika zdrojů – z odpisů dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku dle schváleného odpisového plánu, investičních příspěvků od zřizovatele a dotací ze státních fondů nebo veřejných rozpočtů, peněžních darů určených i investicím, příjmy z prodeje vlastního nebo

svěřeného dlouhodobého hmotného majetku pokud k tomu zřizovatel udělí souhlas, a také převodem z peněžního fondu.

Fond investic je užíván převážně na pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (s výjimkou drobného), k úhradě investičních úvěrů nebo půjček, k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud ho nařídil, k navýšení peněžních prostředků určených na financování údržby a oprav majetku, který příspěvková organizace používá ke své činnosti.

Fond odměn se tvoří ze zlepšeného výsledku hospodaření příspěvkové organizace do výše 80 %, nejvýše však do 80 % objemu prostředků na platy stanoveného zřizovatelem a peněžními dary účelově určenými na platy. Převedení peněžních prostředků do fondu je se souhlasem zřizovatele. Hradí se z něj odměny zaměstnancům, upřednostněné je ale případné překročení stanoveného objemu prostředků na platy.

Fond kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP) slouží k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb všech zaměstnanců. Zaměstnancům z něj lze poskytovat příspěvky např. na stravování, vstupné na kulturní a sportovní programy, rehabilitační služby, penzijní připojištění. Je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu se schváleným rozpočtem. Vyúčtování se provádí v rámci účetní závěrky.

Pokud jsou tyto fondy nevyčerpaný, jejich zůstatky se převádějí do následujícího roku.

Úplné znění finančního hospodaření určuje již zmíněný zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, v § 28 – 37b. V § 33b – 37b jsou uvedeny další možnosti hospodaření s peněžními prostředky, jako jsou případné stravovací služby, uzavírání smluv o půjčce nebo úvěru, nákup na splátky, nakládání s cennými papíry, poskytování darů a zřizování nebo zakládání právnických osob.

2.3.3 Nabytí majetku

V oblasti nabývání majetku příspěvkovými organizacemi panuje značný rozpor, neboť před novelou č. 477/2008 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících zákonů, byly příspěvkové organizace majetkově nezpůsobilé, což znamená, že nemohly vlastnit žádný svůj majetek, a jak se shoduje Pospíšil (2013) a Mockovčiaková (2008), nemohly ho z vlastní vůle ani nabývat.

Novela č. 477/2008 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících zákonů v roce 2009, vlastnictví majetku u příspěvkových organizací připouští, ale současně přesně vymezuje způsoby jeho nabytí. Příspěvková organizace tedy může nabývat jen majetek potřebný k výkonu své činnosti, pro kterou byla zřízena, a to těmito způsoby dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, v § 27 odst. 5:

„a) bezúplatným převodem od svého zřizovatele,

b) darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele,

c) děděním; bez předchozího písemného souhlasu zřizovatele je příspěvková organizace povinna dědictví odmítnout, nebo

d) jiným způsobem na základě rozhodnutí zřizovatele.“

Veškerý další majetek, který příspěvková organizace za svého působení nabude, nabývá pro svého zřizovatele, a ten si může vymezit, ve kterých případech je k nabytí majetku třeba jeho předchozí písemný souhlas. S tímto souhlasí i Pospíšil (2013), který ve své publikaci uvádí: „*platí obecné pravidlo, že příspěvková organizace nabývá majetek pro svého zřizovatele, nestanoví-li tento zákon jinak.*“.⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že i po novele č. 477/2008 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, a dalších souvisejících zákonů je příspěvková organizace s nakládáním majetku značně závislá na zřizovateli, který jí i nadále vymezuje nabytí, nakládání a její vztah k majetku. Toto je pak přeneseno a zakotveno ve zřizovací listině. Znamená to tedy, že zřizovatel předá příspěvkové organizaci k užívání a k hospodaření majetek ze svého vlastnictví, tento majetek je nazýván „svěřený majetek“. Ve zřizovací listině jsou pak vymezena práva a povinnosti, které organizaci umožňují pomocí svěřeného majetku plnit hlavní účel, k němuž byla zřízena. Zejména se jedná o jeho plné efektivní a ekonomicky účelné využívání, péče o jeho ochranu, rozvoj a zvelebení, nesmí se zapomínat ani na podmínky pro jeho případnou další investiční výstavbu. Musí zde být uvedeno i to, za jakých podmínek bude probíhat výroba a prodej zboží, pokud jsou tyto v předmětu činnosti příspěvkové organizace, nebo práva a povinnosti spojená s případným pronajímáním svěřeného majetku dalším subjektům.

⁷ POSPÍŠIL, Petr a kol. *Právníkové osoby obcí a krajů*. 2013, s. 82.

Merlíčková Růžičková (2013) si ještě klade otázku a pozastavuje se nad okolnostmi při přechodu vlastnictví v případě, že majetek je pořizován sice příspěvkovou organizací, ale z finančních prostředků pocházejících od jiného subjektu, např. z dotací poskytovatele. Zákon zde hovoří jasně, že majetek je nabýván sice příspěvkovou organizací, avšak do vlastnictví zřizovatele, a proto zde upozorňuje na fakt, že „*Nebude-li příspěvková organizace vlastníkem majetku, může sjednávat smluvní vztahy jen v zastoupení svého zřizovatele, jinak se bude jednat o právní úkon neplatný. V procesu sjednávání třeba kupní smlouvy nikdy nemůže uživatel svěřeného majetku vystupovat jako „prodávající“, může být jen zprostředkovatelem prodeje.*“⁸.

Tato omezení v oblasti vlastnických práv vychází z nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého, jak Merlíčková Růžičková (2013) uvádí, „*sice vlastník může delegovat něco ze svých vlastnických práv na někoho jiného a přitom požitky z nakládání s majetkem náleží jenom jemu*“⁹, ale pokud je vlastníkem územně samosprávný celek, rozpočtová pravidla mu umožňují, aby „*věcně upravil a případně postoupil něco ze svých vlastnických práv na jím zřízenou příspěvkovou organizaci*“¹⁰.

Problematika otázky vlastnictví je aktuální i v případě, kdy příspěvková organizace pořizuje majetek ze svých zdrojů. Na první pohled by se zdálo, že nyní bude vlastníkem příspěvková organizace, ovšem opak je pravdou a jak již bylo uvedeno, vlastníkem je vždy zřizovatel. S tímto souvisí i skutečnost, že v případě, kdy příspěvková organizace svěřený nebo nabytý majetek již nevyužívá a je pro ni nepotřebný, musí jej nejprve bezúplatně nabídnout zřizovateli. Pokud jej zřizovatel nepřijme, teprve poté jej může s jeho písemným souhlasem převést do vlastnictví jiné osoby nebo organizace za podmínek stanovených zřizovatelem.

2.3.4 Využívání externích zdrojů

Z dalších možností financování může příspěvková organizace využívat i případnou doplňkovou činnost, která by měla mít převážně výdělečný charakter. Tyto výnosy pak používá přednostně na pokrytí nákladů hlavní činnosti, ale jen za předpokladu, že zřizovatel neschválí jiný postup, nebo nerozhodne o odčerpání těchto volných prostředků do svého

⁸ MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 2013, s. 83.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

rozpočtu. K tomuto kroku, který je v průběhu roku zasahováním do rozpočtu, by však měl přistoupit jen ze závažných a objektivních příčin.

Ke svému hospodaření může využívat i dotací určených na úhradu provozních výdajů a krytých z rozpočtu Evropské unie, nebo dotací podle mezinárodních smluv ze svěřených peněžních prostředků finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, a z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko-české spolupráce. Nespotřebované prostředky se převádějí se do rezervního fondu, a v následujících letech musí být použity pouze na stanovený účel, z hlediska účetnictví se sledují odděleně. Pokud tomu tak není, podléhají finančnímu vypořádání se státním rozpočtem.

Dílčí shrnutí:

Problematika neziskových organizací a jejich třídění je velmi obsáhlá, a celý sektor neziskových organizací zaujímá značnou část národního hospodářství. Samotný neziskový sektor se dále dělí dle různých kritérií a právních úprav. Společným charakteristickým znakem všech typů neziskových organizací je jejich veřejná prospěšnost a nemožnost rozdělení případného zisku mezi vlastníky. Příspěvkové organizace jsou navíc typické také tím, že jsou při svém hospodaření závislé na rozpočtu svého zřizovatele a mají přesně určená pravidla hospodaření. Palčivým problémem v současnosti stále zůstává otázka majetku, a to jak s jeho hospodařením, tak hlavně i otázka určení vlastnictví již při samotném nabývání.

3 Analýza hospodaření vybrané příspěvkové organizace

3.1 Charakteristika vybrané příspěvkové organizace

Vybranou příspěvkovou organizací je Vědecká knihovna v Olomouci (dále jen VKOL), která je veřejnou univerzální vědeckou knihovnou, a která zaručuje rovný přístup k veřejným knihovnickým a informačním službám všem občanům bez rozdílu.

VKOL byla zřízena rozhodnutím Ministerstva kultury České republiky pod č. j. 10.467/2001 ze dne 25. června 2001 s účinností od 1. července 2001. Od tohoto data se stává příspěvkovou organizací Olomouckého kraje, který k jejímu vzniku vydal zřizovací listinu na základě těchto ustanovení:

„Olomoucký kraj v souladu s ustanovením § 2 odst. 1 a 2 zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, v platném znění a ustanovením § 27 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a v souladu s ustanoveními § 35 odst. 2 písm. j) a § 59 odst. 1 písm. I) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) vydává po schválení zastupitelstvem Olomouckého kraje dne 27. 9. 2001 zřizovací listinu pro příspěvkovou organizaci.“¹¹

Název organizace:	Vědecká knihovna v Olomouci
Právní forma:	příspěvková organizace
Sídlo:	Bezručova 1180/3, 779 11 Olomouc
IČ:	00100625
DIČ:	CZ00100625

VKOL má tři hlavní pracoviště, ve třech budovách v centru Olomouce. Hlavní budova sloužící převážně veřejnosti pro uskutečňování hlavního poslání je na ul. Bezručova 2. Na ulici Bezručova 3 se nachází nová budova postavená především pro správu historických fondů, kde se nacházejí i veřejně přístupné studovny a kanceláře pracovníků zajišťujících provoz knihovny. Poslední budova se nachází přímo v centru na ul. Ostružnická 3, kde jsou počítačové učebny sloužící pro poskytování služeb v rámci rekvalifikačních kurzů pro knihovníky, také slouží jako středisko poskytování služeb všem veřejným knihovnám

¹¹ Rada Olomouckého kraje: *Úplné znění zřizovací listiny Vědecké knihovny v Olomouci*, ze dne 27. 9. 2001, Olomouc: Olomoucký kraj, 2001

Olomouckého kraje k zajištění výkonu regionálních funkcí, je zde umístěn také jeden z depozitářů pro ukládání knižních svazků.

VKOL má několik oddělení, jejichž organizační struktura je graficky znázorněna v Příloze č. 1, a které svou činností přispívají k chodu a naplňování poslání celé knihovny, jedná se zejména o tyto pracoviště:

- **Doplňování a zpracování fondů**, jejichž náplní je především získávání periodické a neperiodické literatury, urgency povinného výtisku, správa přírůstkových seznamů, jmenná a věcná katalogizace domácí a zahraniční produkce, spolupráce s Národní knihovnou na budování databáze národních autorit. V kompetenci pracoviště je také akvizice historicky cenných tisků nebo dokumentů vydaných mimo území České republiky, jedná se tzv. bohemika zachycující historický vývoj Čech a Moravy.
- **Ekonomika a provoz** zabezpečuje chod celé VKOL, sestavuje každoroční návrhy rozpočtů, vede správu financí, zajišťuje vedení účetnictví a sestavování povinných statistických výkazů, stará se personální otázky, vede správu a údržbu všech objektů, ve který VKOL hospodaří, současně funguje i jako sekretariát ředitele.
- **Informační technologie** zajišťuje chod VKOL po stránce údržby a rozvoje rozsáhlého informačního systému, slouží jako podpora počítačové sítě Intranet, připravuje případná školení z oblasti informatiky pro ostatních oddělení.
- **Informační služby** jsou pracovištěm převážně sloužící pro návštěvníky VKOL při poskytování poradenství a informačních služeb uživatelům knihovny, i široké veřejnosti, zajišťuje provádění exkurzí skupin po prostorách VKOL, poskytuje výstupy z knihovních databází, zpracovává bibliografické soupisy (rešerše) pro registrované uživatele, také vydává odborné publikace, které mají za úkol doprovázet uskutečňované výstavy nebo přednášky, doplňuje a spravuje databáze regionálních osobností, obstarává provoz hlavní studovny. Činnosti pracoviště se netýká jen obsluhy tiskových dokumentů, ale taktéž obsluhuje i multimediální studovnu, zvukových a obrazových nosičů.
- **Půjčovní služby** zprostředkovávají výpůjční služby registrovaným čtenářům, zajišťují nové registrace čtenářské veřejnosti, provozují studovny vázaných

novin, realizují meziknihovní výpůjční služby, vedou německou knihovnu, zajišťují fotopráce a služby pro zrakově a tělesně postižené.

- **Správa fondu a historické fondy** spravuje celý knihovní fond, převážně rukopisy, prvatisky, staré tisky, zajišťuje vázání historických dokumentů a jejich ochranu, podílí se na expedici a zpětném řazení knihovního fondu ze/do skladů, obsluhuje studovnu historických fondů.
- Na pracovišti **Regionální služby knihovnám Olomouckého kraje** zajišťuje VKOL jako krajská knihovna podle knihovního zákona č. 257/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů a na základě metodického pokynu Ministerstva kultury ČR koordinovaný výkon regionálních funkcí, zpracovává krajské metodiky, statistiky, zajišťuje odborná školení pracovníků knihoven, pořádá setkání a semináře. Společně s pověřenými knihovnami poskytuje základním knihovnám odborné knihovnické služby, které napomáhají dalšímu rozvoji knihoven, jejich veřejným knihovnickým a informačním službám.

3.1.1 Hlavní a doplňková činnost

Hlavním posláním VKOL je budovat knihovní fond, umožnit jeho zpřístupňování, aktivní využívání a poskytování další knihovnické, bibliografické a informační činnosti všem občanům bez rozdílu, současně zaručuje rovný ke všem těmto službám. Statistický přehled nejposkytovanějších činností a služeb dokumentuje Příloha č. 2.

Zřizovatel také ve zřizovací listině povoluje VKOL kromě vykonávání hlavní činnosti i činnost doplňkovou, která má sloužit k lepšímu využívání hospodářských možností a odborností svých zaměstnanců. Jedná se především o pronajímání ploch pro reklamní účely, pronajímání parkovacích míst, o krátkodobé pronajímání učebny a přednáškového sálu pro činnosti, které nemají povahu hlavního předmětu činnosti, komisní prodej, a velkoobchod, maloobchod a maloobchod s použitým zbožím neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona nemající charakter hlavního předmětu činnosti.

VKOL je také na základě zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění pozdějších předpisů, zařazena do systému knihoven vykonávající další činnosti na úrovni Olomouckého kraje, jako jsou Odborné středisko pro veřejné knihovny Olomouckého kraje (knihovny okresu Jeseník, Šumperk, Olomouc, Prostějov a Přerov), koordinace plnění regionálních funkcí, spolupracuje s knihovnami při zavádění nových databází a technologií, organizuje vzdělávací akce pro

pracovníky knihoven a pořádá rekvalifikační kurzy Odborný knihovník a informační pracovník.

3.1.2 Statutární orgány

Statutárním orgánem VKOL je ředitel, který je dle zřizovací listiny jmenovaný a odvolávaný Radou Olomouckého kraje. V době jeho nepřítomnosti jej zastupuje zástupce ředitele, který je jmenován a odvoláván ředitelem. Ředitel mu také případně vymezuje okruh činností.

Veškeré další pravomoci statutárních orgánů vyplývají ze zřizovací listiny:

- VKOL v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů;
- ředitel je jmenovaný a odvolávaný Radou Olomouckého kraje;
- ředitel odpovídá Radě kraje za celkovou činnost a hospodaření VKOL, ve své činnosti se řídí obecně závaznými právními předpisy, obecně závaznými vyhláškami a nařízeními kraje (právní předpisy kraje), usneseními Zastupitelstva a Rady kraje, touto zřizovací listinou a vnitřními organizačními předpisy organizace;
- ředitel je oprávněn jednat ve všech věcech jménem VKOL, v písemném styku připojí k otisku razítka knihovny své jméno s dodatkem označující jeho funkci ředitele a svůj podpis;
- dále pak může ředitel zřizovat podle potřeby poradní orgány a pracovní komise k zajištění plnění úkolů VKOL;
- ředitel také vydává organizační řád, kterým stanoví organizační členění a vymezení působnosti jednotlivých útvarů knihovny.¹²

3.1.3 Svěřený majetek

Olomoucký kraj (dále jen jako zřizovatel) předal příspěvkové organizaci VKOL k hospodaření nemovitý majetek, ve kterém VKOL plní poslání dle zřizovací listiny, a které slouží převážně jako veřejně přístupné prostory k zajištění výpůjčních služeb, studovny, skladovací prostory, kanceláře a zázemí odborných a administrativních pracovníků. Jedná se o tři budovy přístupné veřejnosti na ulici Bezručova 2 a na ulici Bezručova 3, dále budovu určenou jako centrum sloužící pro poskytování regionálních funkcí a depozitář na ulici

¹² Rada Olomouckého kraje: *Úplné znění zřizovací listiny Vědecké knihovny v Olomouci*, ze dne 27. 9. 2001, Olomouc: Olomoucký kraj, 2001

Ostružnická, tři depozitáře na ulici Sokolská a Tovární, a na ulici Bezručova tzv. Červený kostel, vše vč. pozemků.

Dále zřizovatel předal VKOL k plnění úkolů zvláštní druh movitého majetku, kterým je knihovní a konzervační knihovní fond, získaný povinným výtiskem, a velmi cenný historický knihovní fond. Zvláštní druh movitého majetku a fondy představují veškeré knihy, písemnosti, dokumenty, zvukové a obrazové nosiče, vč. historických map, které jsou v depozitářích VKOL uloženy.

Zřizovatel také VKOL ve zřizovací listině přesně vymezuje práva a povinnosti ke svěřenému majetku. Hlavní povinností je o majetek pečovat, udržovat jej, provádět jeho opravy, chránit před poškozením a zničením, dbát o jeho další rozvoj a zvelebení, vést jeho přesnou evidenci a vést jej v účetnictví, spravovat a hospodárně ho užívat k plnění hlavního i doplňkového účelu a předmětu činnosti. Veškeré tyto povinnosti se týkají nejen majetku svěřeného, ale také majetku nabytého vlastní činností.

VKOL není z titulu zřizovací listiny oprávněna svěřený majetek prodat, směnit, darovat zatížit břemenem nebo jej předat k hospodaření jiné příspěvkové organizaci, nebo jej vložit do majetku jiných právnických osob.

Veškeré nakládání se svěřeným majetkem, jako je pořizování, převádění, prodej, likvidace, předání přebytečného majetku, nabývání peněžitých darů, investiční činnost, pronajímání, je limitováno částkou 200.000,- Kč, kdy při překročení této částky je vždy ke jmenovaným úkonům potřeba výslovného souhlasu zřizovatele.

3.1.4 Projekty, dotace a dary

Projekty a dotace jsou vypisovány převážně jako víceleté, a jejich čerpání je podmíněno vložením vlastního podílu. VKOL se v rámci svého hospodaření sama aktivně zapojuje do vypisovaných projektů a grantů.

Nejvýznamnější projekty, ve kterých VKOL uspěla, jsou bezesporu grantové žádosti z programu VISK (dále jen veřejné informační služby knihoven) a Knihovna 21. století vypisované Ministerstvem kultury ČR. Jedná se především o kurzy vzdělávání pracovníků v informačních technologiích, digitalizaci středověkých rukopisů v Olomouci a periodika Mährisches Tagblatt I., doplňování fondu zvukové knihovny, restaurování starých tisků.

Dalším významným čtyřletým projektem, kterého se VKOL účastní, je projekt DIGIMON-Digitalizace a mikrofilmování moravských novin, financovaný v rámci Finančních mechanismů EHP/Norska (tzv. Norské fondy). Projekt v dubnu 2011 vypršel, ale i přes to se VKOL daří v rámci udržitelnosti v započaté práci pokračovat.

Podstatný je i další mezinárodní program Culture s projektem eBooks on Demand-A European Library Network (dále jen EOD), vypsáný na období od května 2009 do konce dubna 2014. Jedná se o projekt digitalizace vybraných titulů knih, které už nepodléhají autorskému zákonu. V rámci projektu EOD se podařilo digitalizovat 524 titulů z období 16. až 19. století a tyto tituly jsou nyní již volně k dispozici na webovém portálu VKOL.

Projekty, které již pozbyly platnost svým ukončením, se VKOL snaží postupně nahrazovat novými. Takovýmto je i účast na projektu Rozvoj služeb e-Governmentu v Olomouckém kraji, který je z velké části financován Integrovaným operačním programem, a který VKOL umožnil již v plné míře pokračovat v digitalizaci. V rámci projektu bylo vybudováno digitalizační pracoviště se třemi skenery vč. potřebného softwaru.

Dary jsou VKOL přijímány v podobě finanční hotovosti nebo i v nepeněžitě formě nejčastěji jako knižní dary, kupony pro meziknihovní výpůjčky. Dary finančního charakteru od různých dárců byly ve většině spojené s konkrétními náklady při organizování výstav na tisky katalogů, průvodních a propagačních materiálů, k pořádaným výstavám.

Největším dárce v předchozích obdobích byla Nadace ČEZ, která poskytla peněžní dar, jež byl využit při modernizaci informačního systému a přechodu celé knihovny na vyšší verzi knihovnického programu Aleph 500, včetně výměny dvou základních serverů, z nichž jeden byl financován z tohoto daru.

Významný dar poskytla několikrát i Národní knihovna v Praze věnováním kuponů pro meziknihovní výpůjční službu.

VKOL obdržela i knižní dary. Dar 195 knižních titulů z velvyslanectví USA původně pocházejících z Library of America, posloužily k založení nové Anglo-americké knihovny. Další knižní dary v celkovém počtu 2400 ks, darovala Knihovna města Olomouce, Arcibiskupský kněžský seminář Olomouc, Přírodovědecká fakulta a fakulta tělovýchovy Univerzity Palackého v Olomouci.

3.1.5 Akce Vědecké knihovny v Olomouci

VKOL každoročně pořádá několik akcí jak pro veřejnost, tak i se zaměřením na odbornou veřejnost. Z veřejných akcí se jedná především o školení, kurzy, přednášky a besedy. Na většině z nich se aktivně podílejí samotní pracovníci knihovny, a to jak přípravou nebo v roli přednášejících. Populární se stalo i promítání německých filmů s titulky, které probíhá dvakrát měsíčně, o tuto službu projevily zájem i střední školy. I přes to, že VKOL neměla do roku 2012 žádné vhodné prostory pro výstavy, každoročně pořádala několik menších výstav, kdy využívala volných chodeb v patře hlavní budovy. V případě uskutečňování větších výstav pak VKOL spolupracuje s Vlastivědným muzeem v Olomouci. Po stavebních úpravách v průběhu roku 2011 vznikl v I. patře také i uzavřený výstavní prostor, využívaný současně jako galerie nebo k pořádání kulturních akcí pro veřejnost.

VKOL pořádá množství drobnějších akcí, jako jsou autorská čtení, zájem vzrostl rovněž také o exkurze po knihovně, kdy se převážně studenti středních škol seznamují s chodem a provozem knihovny, další z drobnějších akcí je setkávání pracovníků okresních knihoven nebo i pracovníků Národní knihovny. VKOL také poskytuje odbornou praxi pro studenty oboru Knihovnické a informační služby.

Každoročně se VKOL aktivně účastní několika odborných mezinárodních konferencí, u některých z nich i v roli pořadatele.

VKOL vydává vlastní čtvrtletník Krok určený na podporu, vzdělávání a informovanost všech obyvatel Olomouckého kraje o kulturním a společenském dění v regionu.

Odborní pracovníci VKOL se také podílejí na značné publikační a ediční činnosti, kdy jsou autory knižních publikací nebo článků v regionálních nebo celostátních periodících.

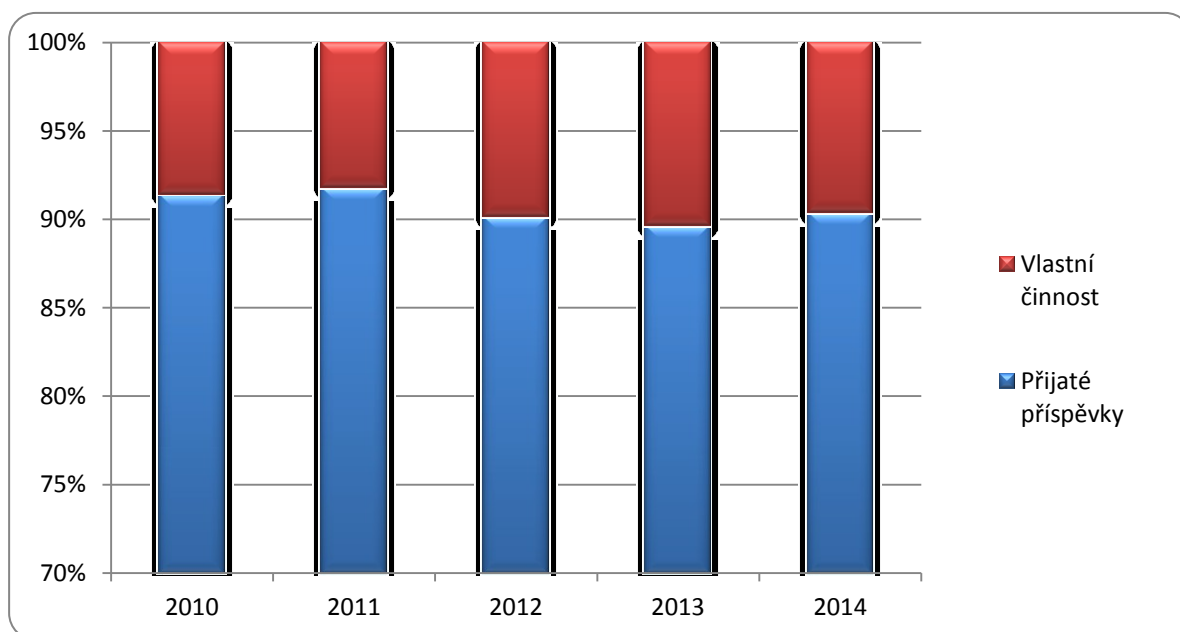
Velká část těchto aktivit je poskytována jako služba a je hrazena z fondů nebo příspěvků VKOL.

Průměrné číselné shrnutí pořádaných akcí ročně v období 2010–2014: exkurze 70; přednášky, besedy, autorská čtení 31; promítání Klubu německého filmu 20; výstavy osm, odborné činnosti (konference, semináře) dva.

3.2 Hospodaření Vědecké knihovny v Olomouci

VKOL v Olomouci jako příspěvková organizace z velké části hospodaří s peněžními prostředky získanými z rozpočtu svého zřizovatele, další část tvoří peněžní fondy a dary, přijaté dotace z různých projektů převážně z Ministerstva kultury ČR (dále jen MKČR) a finanční prostředky z vlastní činnosti. Podíl vlastních a přijatých peněžních prostředků zobrazuje obr. 3.1. Hospodaření VKOL se řídí jak zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, tak i vnitřní směrnici zřizovatele „Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem“, zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a zřizovací listinou.

Obr. 3.1 Podíl peněžních prostředků v období 2010–2014 (%)

Zdroj: Výroční zprávy a výkazy zisku a ztrát VKOL v letech 2010–2014, vlastní zpracování.

VKOL každým rokem při svém hospodaření vychází z plánu činností na konkrétní rok a je povinna sestavovat každoročně svůj rozpočet, který předkládá zřizovateli ke schválení. Návrh by měl obsahovat tyto náležitosti:

- a) návrh ročního rozpočtu ve formě dle aktuálních pokynů odboru ekonomického,*
- b) vývoj výnosů a nákladů ve formě dle aktuálních pokynů odboru ekonomického,*
- c) objem mzdových nákladů a jednotlivých složek platu ve formě dle aktuálních pokynů odboru ekonomického,*
- d) plán tvorby a čerpání peněžních fondů ve formě dle aktuálních pokynů odboru ekonomického,*
- e) odpisový plán na základě metodického postupu vydaného odborem ekonomickým,*

f) plán oprav a investic ve formě dle aktuálních pokynů odboru investic a evropských programů.“¹³

V návaznosti na roční schválený rozpočet VKOL sleduje průběžně své hospodaření, což činí na základě měsíčních účetních výkazů a závěrek. Čtvrtletně pak závěrky zasílá zřizovateli ke kontrole a do Centrálního systému účetních závěrek a výkazů.

Zřizovatel VKOL také určuje vztah jednotlivých příspěvků mezi rozpočty zřizovatele a příspěvkové organizace. Všechny příspěvky podléhají finančnímu vypořádání, což znamená, že příspěvková organizace se spolupodílí z vlastních zdrojů předem určenou poměrnou částí na financování hospodaření, a to tak, že nejprve čerpá vlastní zdroje, a poté může začít čerpat zdroje ze schváleného příspěvku od zřizovatele. Příspěvky na provoz jsou účelové a jsou stanoveny následovně:

- a) příspěvky na **krytí běžných provozních výdajů**, pokud již nejsou kryty jiným účelovým příspěvkem, účelovou dotací ze státního rozpočtu, státních fondů nebo z rozpočtu jiných územních samosprávných celků;
- b) příspěvky na **mzdové náklady** určené ke krytí platů pro zaměstnance, ostatní osobní náklady a náhrady mzdy za dočasnou pracovní neschopnost, pokud již taktéž nejsou kryty jiným účelovým příspěvkem, účelovou dotací ze státního rozpočtu, státních fondů nebo z rozpočtu jiných územních samosprávných celků;
- c) příspěvky na **odpisy** stanovené na krytí účetních odpisů, jež jsou zdrojem investičního fondu;
- d) příspěvek na **nájemné**, které zřizovatel bezprostředně před poskytnutím příspěvku přijal od organizace;
- e) příspěvky na **pojistné plnění** určené na odstranění škod na movitém a nemovitém majetku, mohou být poskytnuty jako investiční nebo neinvestiční příspěvek, a jsou poskytovány v souladu s přijatým pojistným plněním od pojišťovny;
- f) příspěvky na úhradu **konkrétních nákladů** organizace jako jsou nové koncepce, studie nebo projekty;
- g) příspěvky na **opravy nemovitého majetku**, které náleží na krytí oprav nemovitého majetku, kdy jednotlivé opravy majetku musí být součástí Plánu oprav investic;
- h) příspěvek do **investičního fondu** na úhradu investičních výdajů, kdy jednotlivé investice musí být také součástí Plánu oprav a investic;

¹³ Směrnice č. 7/2014 ze dne 29.9.2014 *Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem*. Olomouc, Olomoucký kraj.

ch) příspěvek na **dopravní obslužnost** jako případný nákup vozidel, údržba a provoz vozového parku organizace.

Z veškerých příspěvků na provoz je třeba pokrýt nejen opravy a údržby svěřených nemovitostí, které slouží veřejnosti, zaměstnancům nebo jako depozitáře, ale také především zajistit konzervaci knihovního fondu uloženého v depozitářích, který má statut zvláštního druhu svěřeného movitého majetku. Z celkového počtu téměř 2 159 135 ks knihovního fondu, jehož strukturu a počty dokumentuje Příloha č. 3, jsou pouze 2 % tisků uložena v podmínkách vyhovujících pro ukládání a konzervaci.

3.2.1 Analýza hospodaření v roce 2010

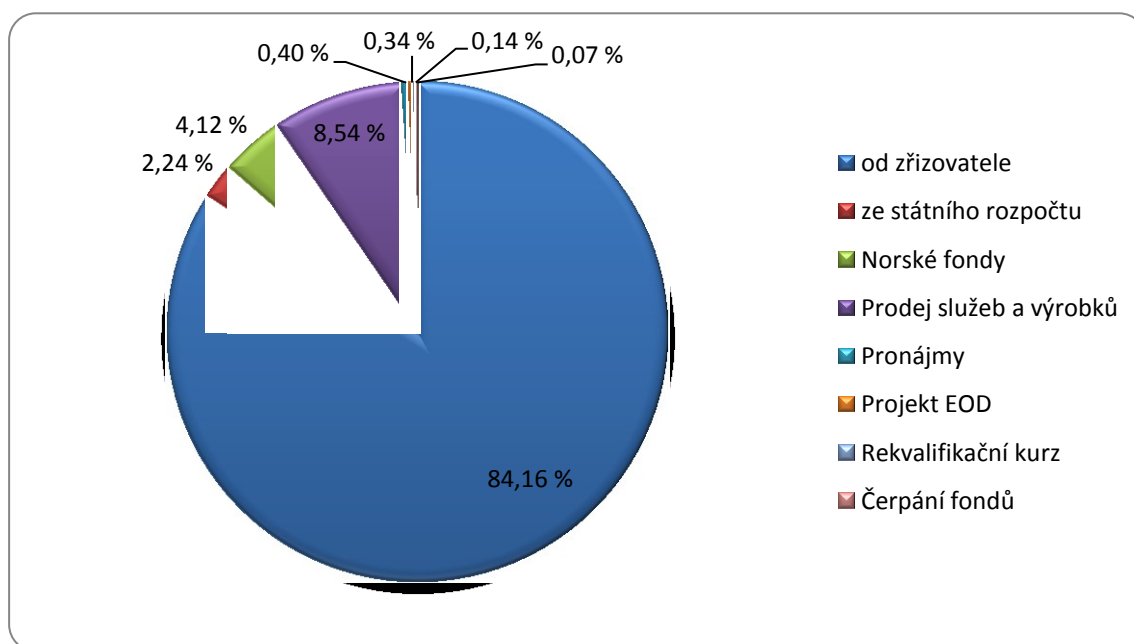
V roce 2010 vykazovala VKOL celkové výnosy ve výši 41 342,19 tis. Kč a celkové náklady ve výši 41 199,07 tis. Kč, výsledek hospodaření tak představoval 167,48 tis. Kč.

Výnosy

Výnosy jsou tvořeny dvěma kategoriemi, a to převážně dotacemi a následně také výnosy z vlastní činnosti. Největší díl zaujímají dotace, kde největší částka je zastoupena příspěvky od zřizovatele ve výši 35 146,78 tis. Kč, které představují podíl 85 % na celkových výnosech, dále jsou to příspěvky ze státního rozpočtu 934,00 tis. Kč představující 2,26 %, neopomenutelné jsou také dotace z Norských fondů, které jsou poskytovány na projekt Digimon - Digitalizace a mikrofilmování moravských novin za podpory Finančního mechanismu EHP Norska, ve výši 1719,82 tis. Kč což činí 4,16 % na celkových výnosech.

Druhá kategorie reprezentuje výnosy z vlastní činnosti, VKOL nevykazuje žádnou doplňkovou činnost, a jsou tedy tvořeny pouze výnosy z hlavní činnosti. Hlavní podíl zaujímá prodej služeb a výrobků ve výši 3565,34 tis. Kč, tato položka představuje 8,54 % z celkových výnosů, dále má VKOL výnosy z pronájmu bytů z budovy v Ostružnické ulici ve výši 168,87 tis. Kč zaujímající 0,40 %, dalším příjmem jsou výnosy z projektu EOD, který je zaměřen na poskytování služeb digitalizace knihy, jež nepodléhá autorskému právu, na vyžádání čtenářem, ve výši 140,58 tis. Kč s podílem 0,34 %, ve výnosech jsou taktéž zahrnuty příjmy z akreditovaného rekvalifikačního kurzu ve výši 57,75 tis. Kč s podílem 0,14 %, k výnosům patří taktéž čerpání fondů dle účtu 648 ve výši 29,05 tis. Kč, podíl 0,07 % z celkových výnosů. Procentní podíly zobrazuje obr. 3.2.

Obr. 3.2 Výnosy za rok 2010 (%)

Zdroj: Výroční zpráva a výkaz zisku a ztrát VKOL za rok 2010, vlastní zpracování.

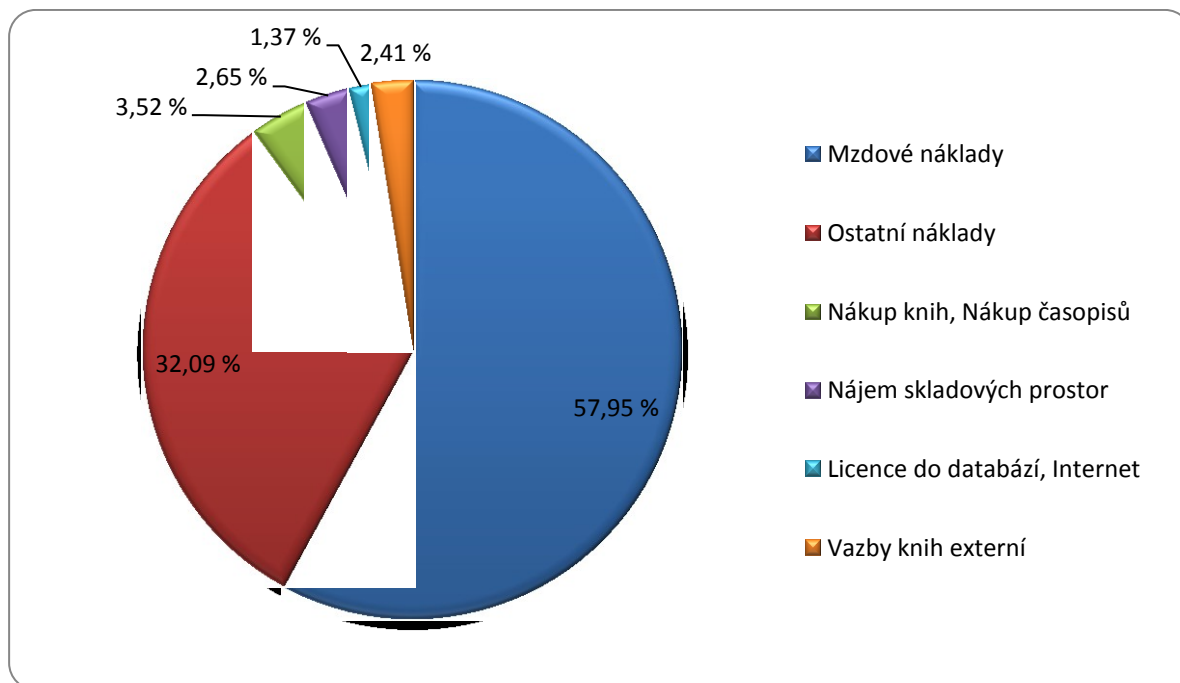
Náklady

Z celkových nákladů roku 2010, které dosahovaly výše 41 199,07 tis. Kč, tvořily největší položku osobní náklady, které představují jak náklady na odměňování zaměstnanců, tak i na odvody sociálního a zdravotního pojištění a daní. Tato položka je ve výši 23 872,97 tis. Kč a s 57,95 % tak představuje více jak poloviční podíl na celkových nákladech. Druhou největší nákladovou položku tvoří ostatní náklady s částkou 13 221,53 tis. Kč v podílu 32,09 %. Na těchto nákladech se největší měrou podílejí ostatní služby (mimo nájemného, internetu a přístupu do databází) 7127 tis. Kč, spotřeba materiálu (mimo knih a časopisů) 3 424 tis. Kč, odpisy dlouhodobého majetku 2626 tis. Kč a spotřeba energií 2185 tis. Kč.

Další nákladové položky představují nákup časopisů a knižních titulů, včetně zvukových, a činí 1451,83 tis. Kč, podíl na celkových nákladech je 3,52 %, VKOL se při poskytování svých služeb neobejde bez využívání internetu a licencí pro přístup do knihovnických databází, za tyto služby uhradila v roce 2010 částku 566,16 tis. Kč a podíl na celkových nákladech činí 1,37 %, následující využívanou službou, kterou je VKOL nucena hradit dodavateli, jsou externí vazby knih a časopisů do ochranných vazeb, finanční prostředky vynaložené za tyto služby činí 994,44 tis. Kč, a podíl dosahuje výše 2,41 %, z dalších neopomenutelných výdajů jsou úhrady nájemného za skladové prostory pro uložení

tiskovin ve výši 1092,13 tis. Kč a poměrem 2,65 %. Procentní složení nákladů zachycuje obr. 3.3.

Obr. 3.3 Náklady za rok 2010 (%)

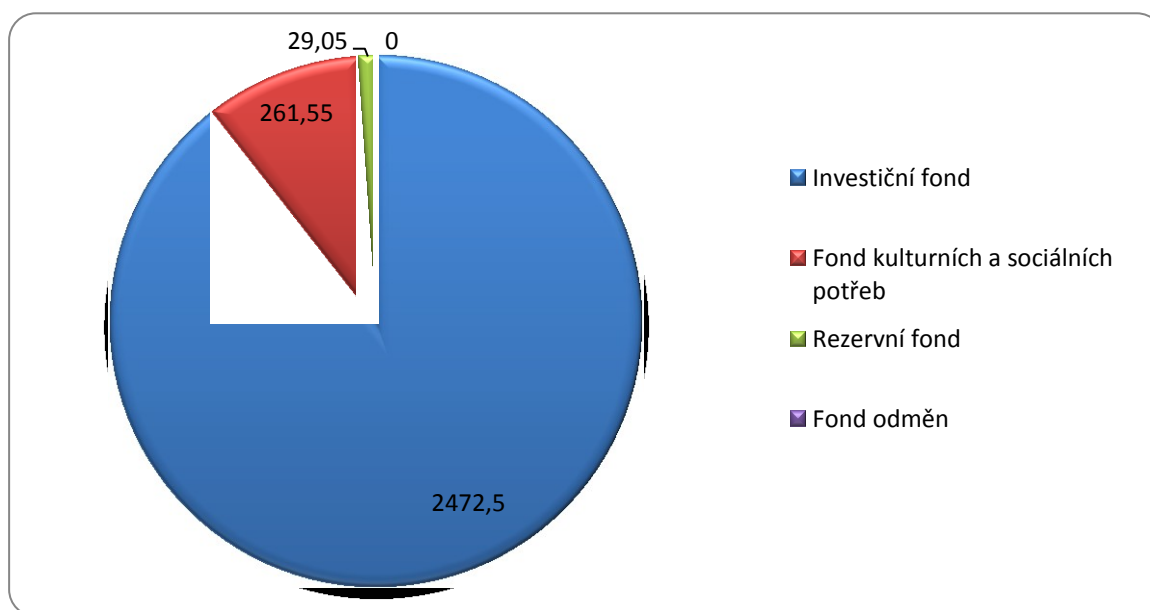

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2010, vlastní zpracování.

Čerpání zákonem zřizovaných fondů

V průběhu roku 2010 došlo také k čerpání finančních prostředků z fondů, které je příspěvková organizace povinná zřizovat. Jedná se o celkem čtyři fondy, velikost čerpání je zachycena v obr. 3.4. Nejvíce finančních prostředků bylo v průběhu roku čerpáno z investičního fondu 2472,50 tis. Kč, zůstatek ke konci účtovaného období byl 576,45 tis. Kč. Druhé největší čerpání proběhlo z fondu kulturních a sociálních potřeb v částce 261,55 tis. Kč s konečným zůstatkem 313,05 tis. Kč, další čerpání bylo uskutečněno z rezervního fondu ve výši 29,05 tis. Kč s konečným stavem 867,45 tis. Kč. Z fondu odměn čerpání neproběhlo a jeho zůstatek činil 120,27 tis. Kč.

Obr. 3.4 Čerpání fondů za rok 2010 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2010, vlastní zpracování.

Opravy a udržování, investice

Opravy a udržování menšího charakteru provádí VKOL v běžném období z účtu 511-Opravy a udržování. Náročnější investiční akce, které ve sledovaném období probíhaly, jsou plně v kompetenci zřizovatele a jsou hrazeny z investičního fondu, nebo přímo zřizovatelem, případně kombinací obou. V průběhu roku 2010 byly prováděny jen drobné opravy a údržba, na které bylo vynaloženo 462 tis. Kč, finance byly použity na instalaci zvlhčovacího zařízení v jedné z budov určených pro ukládání knih a na vybudování zvukové knihovny po návštěvníky s vadou zraku.

3.2.2 Analýza hospodaření v roce 2011

Za rok 2011 prokázala VKOL částku za celkové výnosy ve výši 40 993,94 tis. Kč a za celkové náklady ve výši 40 765,89 tis. Kč, výsledek hospodaření tak představoval 228,05 tis. Kč.

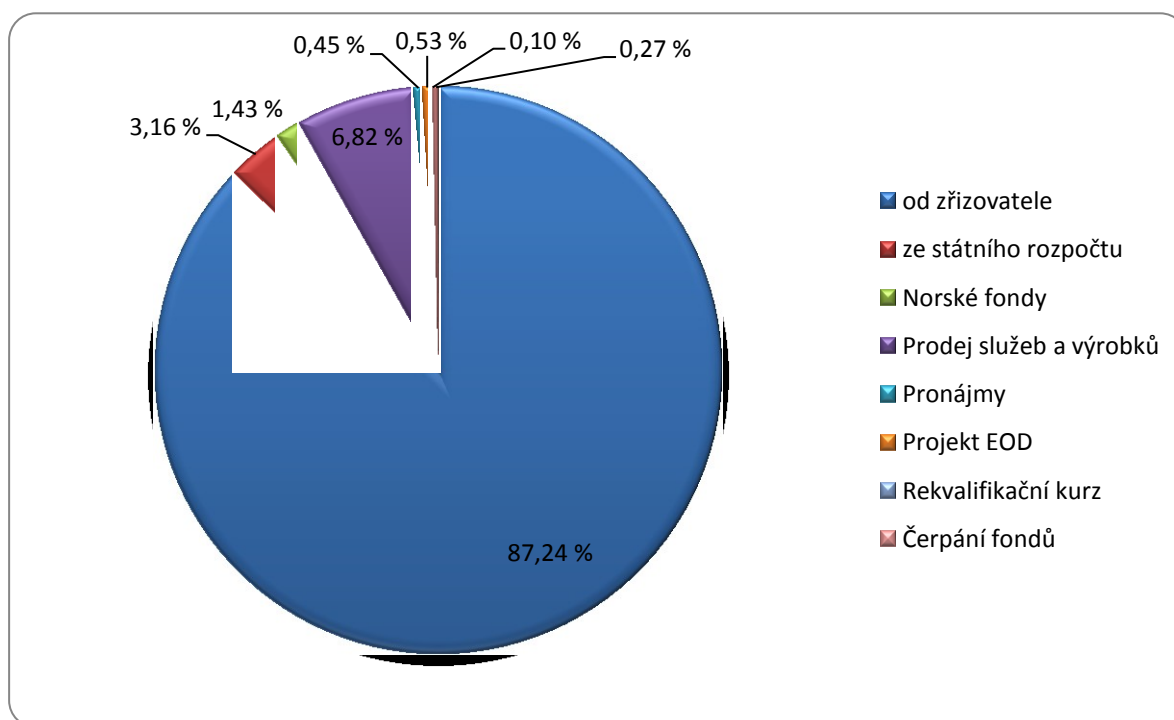
Výnosy

Největší zastoupení na celkových výnosech opět představovaly dotace, a to především příspěvek od zřizovatele v částce 35 647,30 tis. Kč, což bylo o 500,52 tis. Kč více než v roce předchozím, a podíl na celkových výnosech se zvýšil o 2 % na 87,24 %. Příspěvky ze státního rozpočtu taktéž vzrostly, jedná se o nárůst o 358,7 tis. Kč na 1292,70 tis. Kč, což znamená

zvýšení na 3,16 %. Naopak došlo ke snížení finanční podpory z dotací Norských fondů na projekt Digimon - Digitalizace a mikrofilmování moravských novin za podpory Finančního mechanismu EHP Norska o 1135,58 tis. Kč oproti roku 2010, poskytnutá částka tak činila pouze 584,24 tis. Kč a podíl na celkových výnosech byl 1,43 %. Tento příjem tak představuje dvoutřetinový pokles, který je ale úměrný době trvání projektu, neboť jeho platnost vypršela v dubnu 2011, VKOL se i přes toto ukončení snažila v práci pokračovat s vynaložením vlastních zdrojů.

V roce 2011 byl u položek zastupujících kategorii výnosů z vlastní činnosti zaznamenán pokles oproti roku předchozímu především u prodeje služeb a výrobků, kdy VKOL dosáhla výnosu 2785,06 tis. Kč, to je o 780,27 tis. Kč méně, a poměr na celkových výnosech se snížil na 6,82 %. Tento pokles byl zapříčiněn zvláště plánovanou rekonstrukcí, která proběhla v letních měsících a byl omezen provoz VKOL, a také poklesem aktivních čtenářů z řad studentů Univerzity Palackého, kteří tuto skutečnost do velké míry ovlivňují. Výnosy z pronájmů bytů v budově na Ostružnické ulici se zvýšily nepatrně, o 13,61 tis. Kč, na částku 182,47 tis. Kč a zaujímají 0,45 %, další zvýšený výnos byl z projektu digitalizace knih na objednávku EOD, který se stal stále vyhledávanější službou, výnos v roce 2011 dosáhl částky 218,27 tis. Kč, což je o 77,69 tis. Kč více, a podíl na celkových výnosech byl 0,53 %, naopak k poklesu příjmů došlo u akreditovaného rekvalifikačního kurzu, a to o 17,25 tis. Kč, příjem byl pouze 40,5 tis. Kč se zanedbatelným podílem 0,01 %. Více se ovšem čerpalo z fondů na účtu 648-Zúčtování fondů v celkové výši 109,67 tis. Kč s podílem 0,27 % z celkových výnosů, čerpáním bylo využito o 80,62 tis. Kč více finančních prostředků než v roce 2010. Rozložení jednotlivých položek celkových výnosů je zachyceno v obr. 3.5.

Obr. 3.5 Výnosy za rok 2011 (%)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2011, vlastní zpracování.

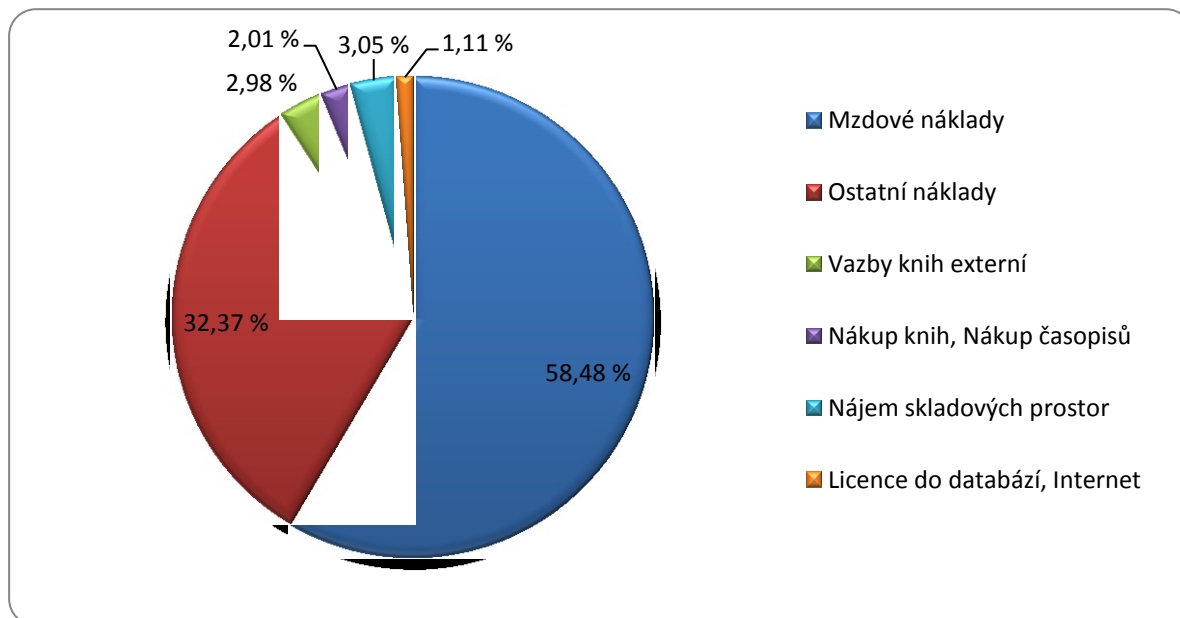
Náklady

V roce 2011 vykázala VKOL nižší náklady než v roce 2010, jejich celková výše dosáhla 40 765,89 tis. Kč, což je pokles o 433,18 tis. Kč. I v tomto roce největší nákladovou položku reprezentovaly osobní náklady představující veškeré složky platů zaměstnanců, které činily 23 841,84 tis. Kč, tedy o 31,13 tis. Kč méně ve srovnání s předchozím rokem. Podíl na celkových nákladech ale dosáhl o 0,54 % většího poměru, tj. 58,48 %, i přes nepatrné snížení osobních nákladů je toto způsobené i poklesem celkových nákladů. Druhá významná nákladová položka zastoupená ostatními náklady byla taktéž nižší než v roce předchozím, a to o 27,33 tis. Kč a dosáhly částky 13 194,20 tis. Kč v podílu 32,37 %, což je jen velmi nepatrně více nežli za předchozí období. Složení a pořadí nejvýznamnějších položek zůstává stejná jako v roce 2010, na všech úsecích, kromě spotřeby materiálu, bylo dosaženo úspory, u ostatních služeb (mimo nájemného, internetu a přístupu do databází) o 278,28 tis. Kč a sníženo na 6848,72 tis. Kč, spotřeba materiálu (mimo knih a časopisů) vzrostla o 90,85 tis. Kč na 3514,85 tis. Kč, odpisy dlouhodobého majetku poklesly o 77,17 tis. Kč na 2548,83 tis. Kč a spotřeba energií se snížila o 400,67 tis. Kč na 1784,33 tis. Kč. Úspory v nákladech jsou dlouhodobým úkolem, nárůst u spotřeby materiálu byl ovlivněn ukončením

projektu Digimon, kdy i přes jeho skončení se VKOL rozhodla v jeho pokračování s použitím vlastních prostředků.

Objem nákladů určených na nákup časopisů a knižních titulů, včetně zvukových činil v tomto roce pouze 819,42 tis. Kč, což je o 632,41 tis. Kč méně a podíl na celkových nákladech tak klesl na 2,01 %, tento vývoj byl dán avizovanými úsporami v oblasti nákladů, kdy se rušil odběr některých nevyužívaných titulů časopisů z mezinárodní výměny a nákup nových exemplářů knih byl omezen pouze na literaturu žádanou čtenáři, nové přírůstky knihovního fondu pak byly získány na základě zákona o povinném výtisku. Náklady na úhradu připojení k internetu a u licencí pro přístup do knihovnických databází vykázala VKOL taktéž pokles, o 113,32 tis. Kč, v celkové částce 452,84 tis. Kč a podílem 1,11 %, ušetřená suma byla u licencí pro přístup do databází. V roce 2011 proběhla revize knihovního fondu, kdy bylo nutné obnovit poničené vazby u starších svazků, z tohoto důvodu byl vykázan nárůst výdajů u platby za externí vazby knih a časopisů do ochranných vazeb, a to o 219,45 tis. Kč, celková suma tak činila 1213,89 tis. Kč s podílem 2,98 %, další zvýšené výdaje byly za úhradu nájemného skladových prostor pro uložení tiskovin v celkové výši 1 243,70 tis. Kč, nárůst o 151,57 tis. Kč, a poměrem 3,05 %, tento nárůst byl však očekávaný, neboť se zvětšila i pronajímaná plocha. Obr. 3.6 zachycuje podíly jednotlivých nákladů.

Obr. 3.6 Náklady za rok 2011 (%)

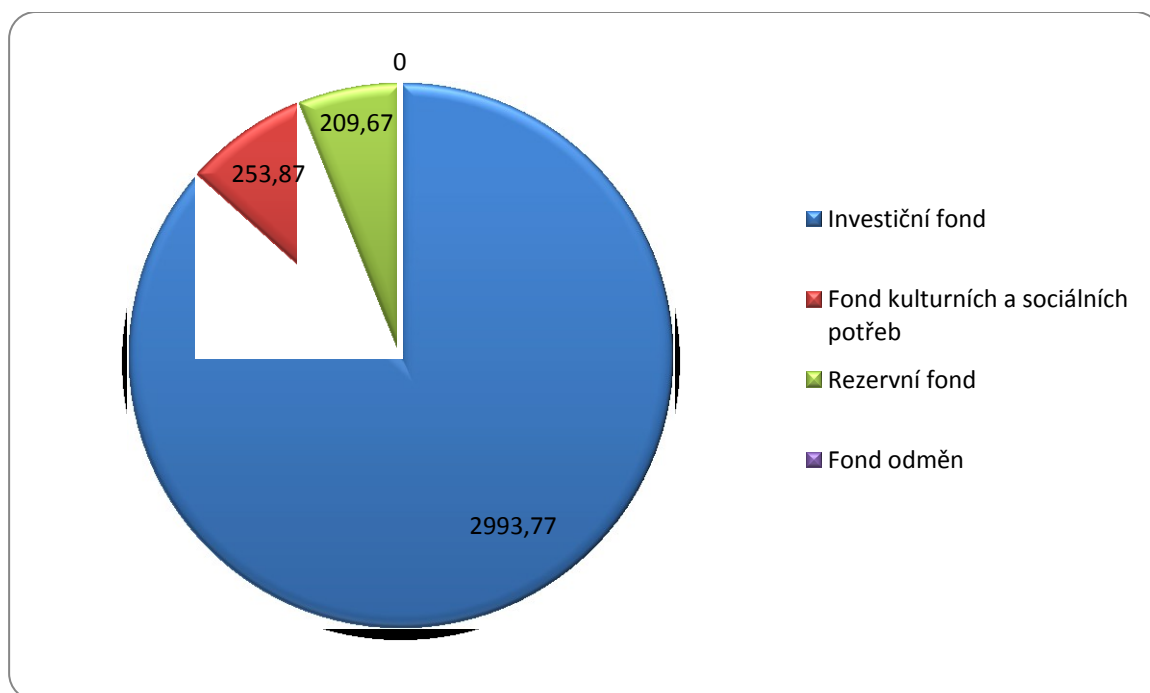

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2011, vlastní zpracování.

Čerpání zákonem zřizovaných fondů

Jak zachycuje obr. 3.7, bylo v roce 2011 čerpáno opět ze tří fondů. Jediný fond, který nebyl tvořen, ani z něj nebylo čerpáno, byl fond odměn, jeho zůstatek tak činil 120,27 tis. Kč. V průběhu roku 2011 proběhly ve VKOL plánované rekonstrukce a úpravy, proto největší tvorba a čerpání se uskutečnilo z investičního fondu, tvorba investičního fondu proběhla ve výši 3448,83 tis. Kč, což bylo o 976,83 tis. Kč více jako v roce předchozím, čerpání bylo ve výši 2993,77 tis. Kč a zůstatek ke konci roku byl 1 031,51 tis. Kč, tj. o 455,06 tis. Kč vyšší. Následně se čerpalo i z fondu kulturních a sociálních potřeb v částce 253,87 tis. Kč s nižším konečným zůstatkem o 83,25 tis. Kč, neboť i jeho tvorba v částce 170,62 tis. Kč byla v porovnání s předchozím rokem o 172,30 tis. Kč nižší, konečný zůstatek účtu byl 229,80 tis. Kč. Do rezervního fondu byla převedena částka 167,48 tis. Kč ze zlepšeného hospodářského výsledku za rok 2010 a také částka 117,46 tis. Kč představující, mimo jiné, kupony pro mezinárodní meziknihovní výměnnou službu ve výši 92 670,86 tis. Kč používané k úhradě nákladů meziknihovní výměny, celková tvorba byla tedy 284,94 tis. Kč, čerpáno bylo 209,67 tis. Kč převážně použitím kuponů, konečný stav byl 942,72 tis. Kč, tj. o 75,27 tis. Kč více než v roce předcházejícím.

Obr. 3.7 Čerpání fondů za rok 2011 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2011, vlastní zpracování.

Opravy a udržování, investice

V průběhu roku 2011 proběhly ve VKOL jak běžné opravy a udržování tak i plánované náročné investiční. Na drobné opravy a údržbu bylo vynaloženo 297,74 tis. Kč, což je o 164,26 tis. Kč méně než v předchozím období, což je dáno i tím, že proběhla velká investiční akce rekonstrukce v historické budově VKOL v celkové částce 6500 tis. Kč, kdy VKOL se podílela částkou čerpanou z investičního fondu ve výši 2993,77 tis. Kč.

3.2.3 Analýza hospodaření v roce 2012

Dle výroční zprávy za období roku 2012 byl vykázán nejnižší výsledek hospodaření ve sledovaném období, a to 62,10 tis. Kč, což předesílá, že výnosy a náklady byly za tento rok vyrovnanější. Celkové výnosy tak představovaly částku 42 675,89 tis. Kč a celkové náklady částku 42 613,78 tis. Kč. V porovnání s předchozím rokem došlo u obou položek k nárůstu, u výnosů o 1681,95 tis. Kč a u nákladů o 1847,89 tis. Kč.

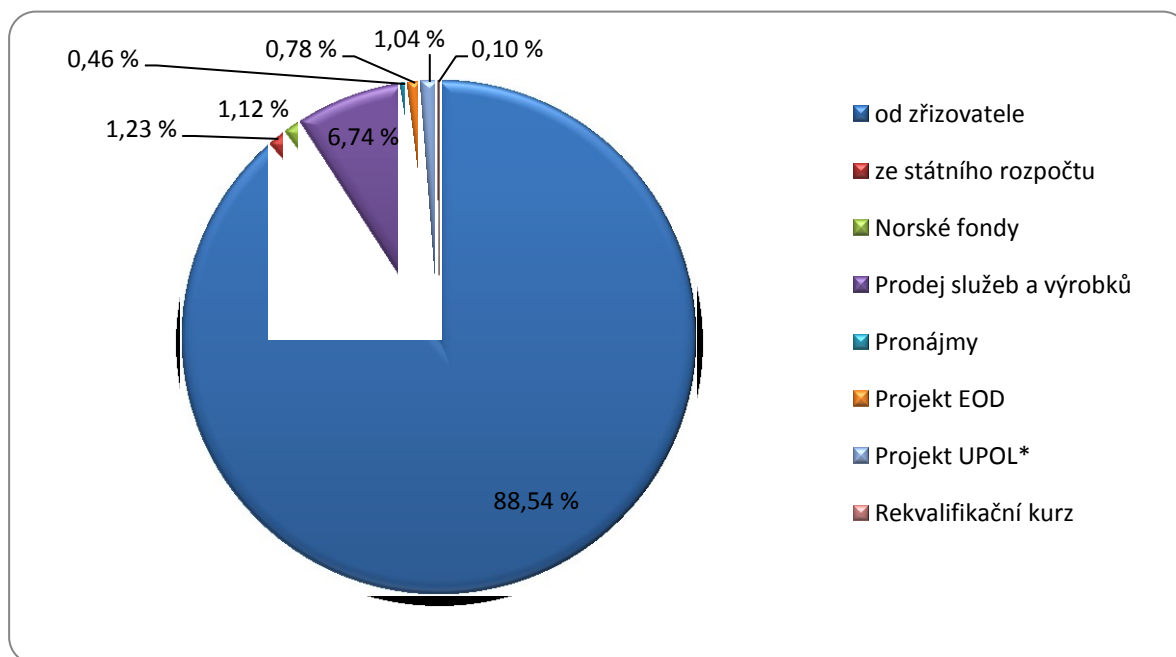
Výnosy

Příspěvek od zřizovatele v tomto roce dosáhl největší čerpané částky za sledované období, a to 37 489,13 tis. Kč, tento příspěvek byl o 1841,83 tis. Kč vyšší než v minulém období, podíl na celkových výnosech však vzrostl jen minimálně, a to na 88,54 %. Příspěvky ze státního rozpočtu v tomto roce naopak klesly o 770,70 tis. Kč na částku 522 tis. Kč zaujímající podíl 1,23 %. Nižší částka byla přijata i u podpory z dotací Norských fondů za podpory Finančního mechanismu EHP, jednalo se o částku 472,62 tis. Kč, která sice byla v porovnání s předchozím rokem o 111,62 tis. Kč nižší, ovšem v tomto roce se jednalo o podporu nově vypsaneho projektu na digitalizaci nejžádanějších vzácných titulů a map, podíl na celkových výnosech tak byl 1,12 %.

Výnosy z vlastní činnosti vykazovaly u všech položek stoupající tendenci, prodej služeb a výrobků dosáhl výnosu o 67,92 tis. Kč většího než v roce 2011, tedy 2852,98 tis. Kč, s poměrem na celkových výnosech 6,74 %. Opět se zvýšily i výnosy z pronájmů bytů v budově na Ostružnické ulici, tentokrát o 12,57 tis. Kč, na částku 195,04 tis. Kč, poměr je 0,46%. U projektu digitalizace knih na objednávku EOD je stále zaznamenáván velký zájem z řad čtenářů a výnos dosáhl částky 332,33 tis. Kč, což je o 114,06 tis. Kč více než v roce předchozím, podíl tak činil 0,78 %. Výnos z poskytovaného akreditovaného rekvalifikačního kurzu byl stejný 40,5 tis. Kč. Čerpání z fondů na účtu 648-Zúčtování fondů bylo tentokrát ve výši 195,02 tis. Kč, což znamená o 85,35 tis. Kč více, podíl na celkových výnosech činil jen

0,46 %. V tomto roce měla VKOL také výnosy z operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost – Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého v Olomouci ve výši 438,69 tis. Kč, poměr této částky k celkovým výnosům byl 1,04 %, také nově vykázala ostatní výnos z účtu 649-Jiné ostatní výnosy ve výši 195,02 tis. Kč, a poměrem 0,46 %. Poměry jednotlivých výnosů jsou znázorněny na obr. 3.8.

Obr. 3.8 Výnosy za rok 2012 (%)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2011, vlastní zpracování.

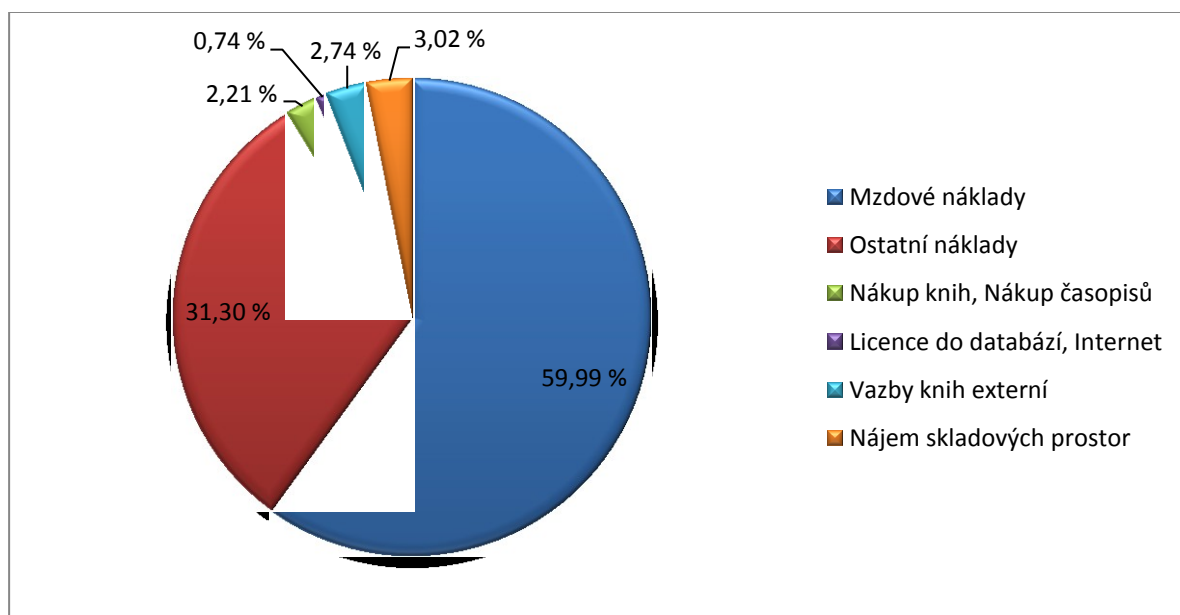
Náklady

Za účetní období roku 2012 bylo na nákladech vynaloženo o 1847,89 tis. Kč více jak v předchozím období, celková výše nákladů byla 42 613,78 tis. Kč. Nejvyšší náklady byly opět zastoupeny osobními náklady na pokrytí platů zaměstnanců, které v roce 2012 vzrostly o 1724,28 tis. Kč a jejich výše dosáhla 25 566,12 tis. Kč, podíl na celkových nákladech byl 59,99 %, tento nárůst byl způsoben změnou platového předpisu pro zaměstnance. Ke zvýšení došlo také u ostatních nákladů o 141,78 tis. Kč, které dosáhly částky 13 335,98 tis. Kč, podíl byl 31,30 %. Nejnákladnější položky ostatních nákladů v roce 2012 byly stejné jako v letech předchozích, a to ostatní služby (mimo nájemného, internetu a přístupu do databází) s částkou 6226,75 tis. Kč, kterou se oproti předchozímu roku podařilo snížit o 621,97 tis. Kč, u spotřeby materiálu (mimo knih a časopisů) se VKOL podařilo meziročně snížit náklady o 1191,07 tis. Kč na 2323,78 tis. Kč, odpisy dlouhodobého majetku stouply jen nepatrně o 17,48 tis. Kč

na 2566,31 tis. Kč, naopak spotřeba energií vzrostla o 351,83 tis. Kč na 2136,16 tis. Kč. Z uvedeného je patrné, že plán šetření se daří plnit, protože k nárůstu nákladů dochází jen u položek, které není VKOL sama schopna plně ovlivňovat, neboť ceny energií jsou dány poskytovatelem a jejich celková spotřeba souvisí i s povětrnostními podmínkami, a rovněž platový výměr podléhá právním předpisům.

Množství nákladů určených na nákup časopisů a knižních titulů, včetně zvukových za období roku 2012 v porovnání s rokem minulým opět vzrostl, což bylo způsobeno poptávkou čtenářů, nárůst byl o 124,16 tis. Kč, celková výše tak dosáhla 943,58 tis. Kč, podíl na celkových nákladech byl 2,21 %. Pokles byl vykázán u nákladů za připojení k internetu a licenci pro přístup do knihovnických databází, jednalo se o úsporu 138,25 tis. Kč, celkové náklady byly 314,59 tis. Kč, podíl na celkových nákladech 0,74 %, ušetřená částka byla převážně u licenci pro přístup do databází. Podařilo se také mírně snížit platby za externí vazby knih a časopisů do ochranných vazeb, a to o 45,52 tis. Kč, celková vynaložená částka činila 1168,37 tis. Kč s podílem 2,74 %. Náklady za nájemné skladových prostor pro uložení tiskovin se za rok 2012 zvýšily nepatrně, o 41,43 tis. Kč na částku 1285,13 tis. Kč, celkový poměr 3,02 %. Jednotlivé náklady zachycuje obr. 3.9.

Obr. 3.9 Náklady za rok 2012 (%)

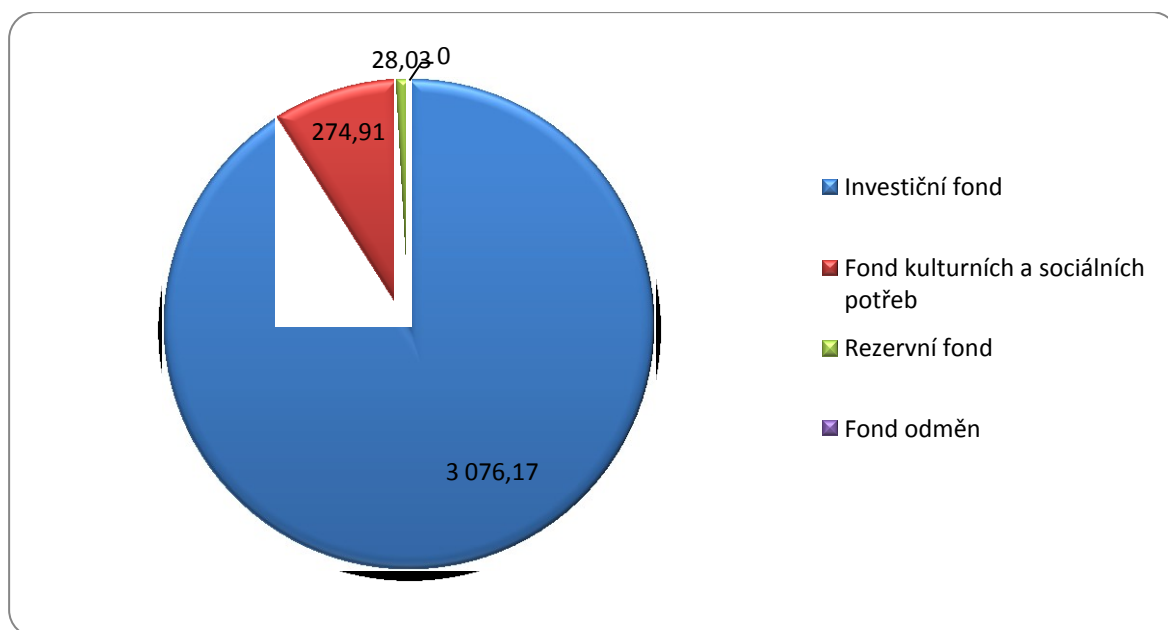

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2012, vlastní zpracování.

Čerpání zákonem zřizovaných fondů

V roce 2012 byl fond odměn opět jediným fondem, ze kterého nebylo čerpáno, ani nebyl tvořen, jeho zůstatek je 120,27 tis. Kč. Největší tvorba a čerpání proběhly opět z investičního fondu, tvorba fondu byla ve výši 3591,49 tis. Kč, to je o 142,66 tis. Kč více než v roce 2011, čerpáním se využilo 3076,17 tis. Kč, zůstatek ke konci roku byl 1546,83 tis. Kč, tedy o 515,32 tis. Kč více než počáteční stav, čerpání bylo využito na pokračování v rekonstrukcích hlavní budovy. Čerpalo se více také z fondu kulturních a sociálních potřeb v částce 274,91 tis. Kč, jeho tvorba v průběhu roku byla 183,07 tis. Kč, konečný zůstatek byl 137,96 tis. Kč, tj. o 91,84 tis. Kč méně než v předchozím roce. Do rezervního fondu byla ze zlepšeného hospodářského výsledku za rok 2011 převedena částka 228,05 tis. Kč, čerpáno bylo pouze 28,03 tis. Kč, konečný stav tak byl 1142,74 tis. Kč, tj. o 200,02 tis. Kč více než v roce 2011. Velikost čerpání je zobrazena na obr. 3.10.

Obr 3.10 Čerpání fondů za rok 2012 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2012, vlastní zpracování.

Opravy a udržování, investice

V roce 2012 VKOL investičně navázala na předchozí rekonstrukci hlavní budovy, v tomto roce se zaměřila na modernizaci prostor a vybavení multimediální studovny, také zmodernizovala orientační systém po budově pro návštěvníky a čtenáře, nového elektronického vybavení se dočkal i výpůjční pult, náročnou investicí byla i nutná oprava střešních oken na budově v Ostružnické ulici, VKOL se opět na rekonstrukcích podílela

částkou o 82,40 tis. Kč větší než v roce předchozím čerpanou z investičního fondu ve výši 3076,17 tis. Kč. Velká částka byla vynaložena i na opravy a údržbu, a to 1026,99 tis. Kč, což je o 729,25 tis. Kč více oproti roku 2011, tyto finanční prostředky byly použity zejména na opravu sociálního zařízení, včetně podlah a přilehlé šatny mužů, po velmi dlouhé době bylo nutno opravit zábradlí u tzv. Červeného kostela.

3.2.4 Analýza hospodaření v roce 2013

V roce 2013 byl VKOL vykázán opět kladný výsledek hospodaření ve výši 355,98 tis. Kč. Celkové výnosy tak představovaly částku 42 139,08 tis. Kč a celkové náklady částku 41 783,11 tis. Kč. Meziročně tedy celkové výnosy sice poklesly o 513,81 tis. Kč, ovšem ve větší částce poklesly i celkové náklady, a to o 830,67 tis. Kč.

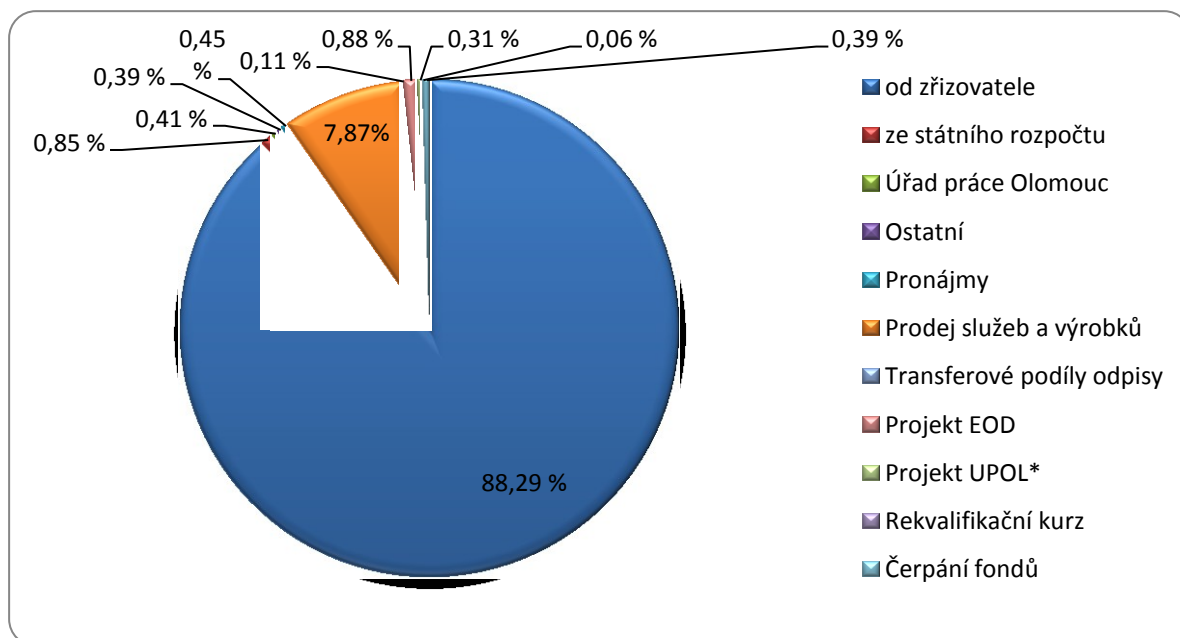
Výnosy

VKOL přijala v roce 2013 o 284,67 tis. Kč menší příspěvek od zřizovatele než v roce předchozím, tedy 37 204,6 tis. Kč, podíl na celkových výnosech byl 88,29 %. Kráceny byly i příspěvky ze státního rozpočtu o 165 tis. Kč na částku 357 tis. Kč, s podílem 0,85 %. Z podpory z dotací Norských fondů za podpory Finančního mechanismu EHP se v roce 2013 nečerpalo, VKOL se neúčastnila žádného projektu. Poprvé v tomto roce byl uplatněn výnos z transferových podílů odpisů ve výši 45,74 tis. Kč.

Výnosy z vlastní činnosti byly z velké části ovlivněny překročením vlastních výkonů u prodeje služeb a výrobků, kdy došlo nejen k navýšení poplatků za opakované upomínky, ale v platnost vstoupil i nový ceník, výnos tak dosáhl 3317,79 tis. Kč, což je o 464,81 tis. Kč více, a poměr na celkových výnosech byl 7,87 %. Výnosy z pronájmů bytů v budově na Ostružnické ulici zanedbatelně poklesly o 5,59 tis. Kč, na částku 189,45 tis. Kč, poměr je 0,45 %. Velký zájem pokračuje u projektu digitalizace knih na objednávku EOD, oproti roku 2012 výnos vzrostl o 36,78 tis. Kč na částku 369,11 tis. Kč s poměrem k celkovým výnosům 0,88 %. Pokles byl vykázán u poskytovaného akreditovaného rekvalifikačního kurzu, kterému v polovině roku 2013 skončila platnost, výnos byl tedy bezmála poloviční 24,75 tis. Kč, tj. o 15,75 tis. Kč méně. Čerpání z fondů na účtu 648-Zúčtování fondů bylo v roce 2013 menší o 37,65 tis. Kč, ve výši 163,37 tis. Kč, podíl na celkových výnosech 0,39 %. Pokračování měl projekt z operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost – Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého v Olomouci, který ale vykázal nižší výnos o 308,12 tis. Kč, ve výši 130,57tis. Kč, poměr k celkovým výnosům 0,31 %. Opětovně byl

také vykázán ostatní výnos z účtu 649-Jiné ostatní výnosy, který byl ale o 32,63 tis. Kč menší než v předchozím období, celkem tedy 162,39tis. Kč, a poměr k celkovým výnosům byl 0,39 %. Poměrové rozdělení všech výnosů ukazuje obr. 3.11.

Obr. 3.11 Výnosy za rok 2013 (%)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2013, vlastní zpracování.

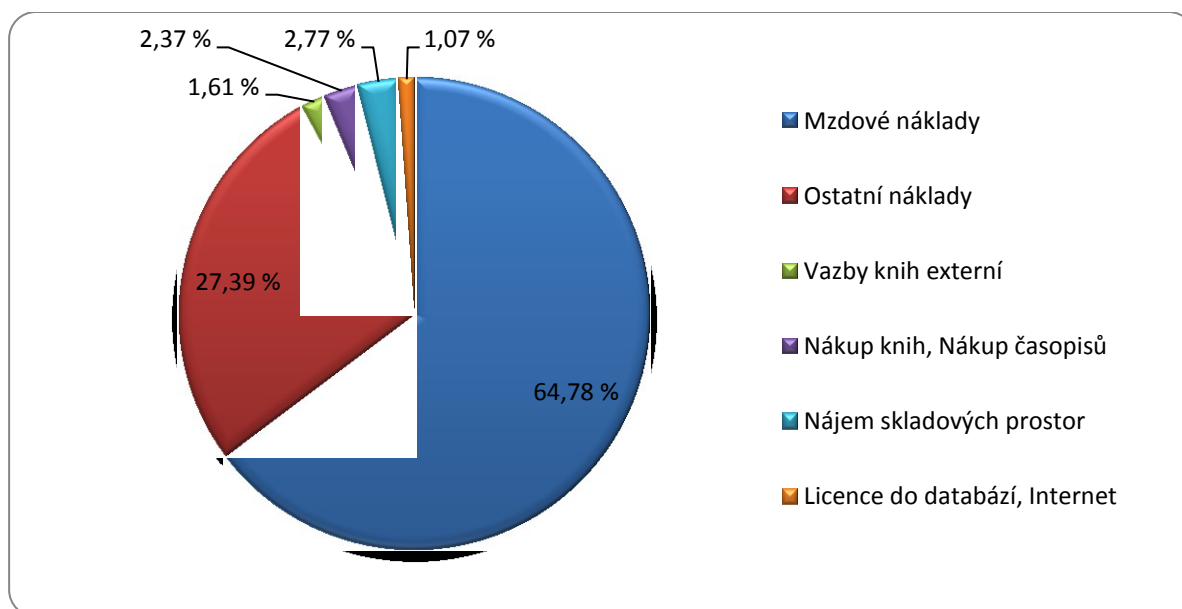
Náklady

Dle výkazu zisků a ztrát bylo za účetní období roku 2013 vynaloženo na nákladech celkem 41 783,11 tis. Kč, to znamená, že se VKOL podařilo meziročně své celkové náklady snížit o 830,67 tis. Kč. Osobní náklady na platy a odvody zaměstnanců dosáhly výše 27 068,13 tis. Kč, tj. o 1 502,01 tis. Kč a celkovým podílem na nákladech 64,78 %, to bylo ovlivněno největším počtem zaměstnanců za sledované období a také pokračování v zavádění nového platového předpisu. U položky ostatní náklady došlo ke značnému snížení nákladů, jejich výše činila 11 445,69 tis. Kč, uspořena částka dosahovala 1890,29 tis. Kč s podílem na celkových nákladech 27,39 %. Největšího snížení o 967,43 tis. Kč bylo dosaženo u ostatních služeb (mimo nájemného, internetu a přístupu do databází) celkem bylo za tyto služby vykázáno 5259,32 tis. Kč, u spotřeby materiálu (mimo knih a časopisů) nedošlo k téměř žádnému rozdílu proti roku 2012, na spotřebu bylo vynaloženo 2323,15 tis. Kč, odpisy dlouhodobého majetku klesly o 374,04 tis. Kč na 2464,29 tis. Kč, spotřeba energií mírně

vzrostla o 56,11 tis. Kč na 2192,27 tis. Kč. I v tomto roce se tedy dařilo naplňovat plán úsporných opatření.

Vzrostl objem nákladů na nákup časopisů a knižních titulů, včetně zvukových v období roku 2013, a to o 51,89 tis. Kč, náklady tak vzrostly na 995,47 tis. Kč, podíl na celkových nákladech byl 2,37 %, VKOL se tak podařilo doplnit vzácné tisky do oddělení historických fondů ze soukromých sbírek, tyto tisky bylo možno zakoupit i díky výraznému ušetření finančních prostředků v mezinárodním výměnném programu, nákupy nejen vzácných děl vždy podléhají plánu a schvalování nákupní komisí. V tomto roce bylo vykázáno u nákladů za připojení k internetu a licencí pro přístup do knihovnických databází navýšení nákladů o 133,47 tis. Kč, celkové náklady byly 448,06 tis. Kč, podíl byl 1,07 %, na větší spotřebě těchto služeb se podílely obě položky. V rámci úsporného režimu se zdařilo rapidně snížit objem nákladů za externí vazby knih a časopisů do ochranných vazeb, velký podíl mělo vyjednání nižších cen a také to, že kompletace neprobíhala v plném objemu, úspora byla 494,50 tis. Kč, celková vynaložená částka 673,87 tis. Kč a podíl na nákladech 1,61 %. Náklady za nájemné skladových prostor pro uložení tiskovin se snížily o 128,22 tis. Kč na 1156,91 tis. Kč, celkový poměr 2,77 %. Poměr jednotlivých nákladů zachycuje obr. 3.12.

Obr. 3.12 Náklady za rok 2013 (%)

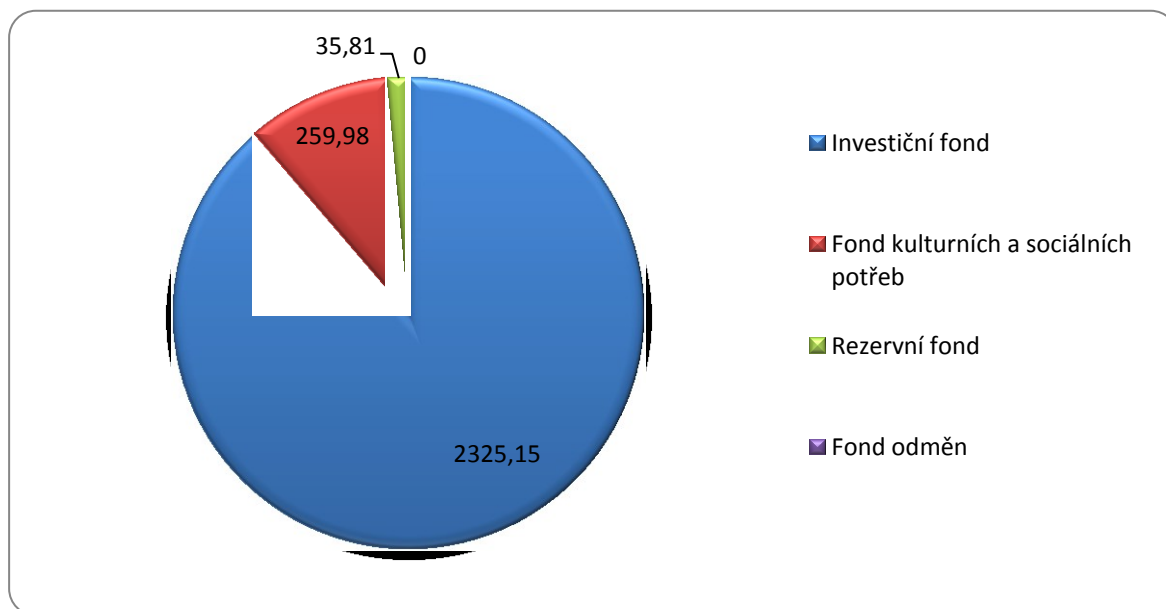

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2013, vlastní zpracování.

Čerpání zákonem zřizovaných fondů

Fond odměn byl bez tvorby i čerpání, jeho zůstatek je 120,27 tis. Kč. Největší tvorba a čerpání bylo realizováno z investičního fondu, v roce 2013 již neprobíhaly tak rozsáhlé investice a čerpáním se investovalo 2325,15 tis. Kč, což je o 751,02 tis. Kč méně než v předchozím roce, tvorba fondu byla ve výši 2 664,21 tis. Kč, o 927,28 tis. Kč méně než v roce 2012, zůstatek ke konci roku byl větší, 1885,89 tis. Kč, tj. o 339,06 tis. Kč, VKOL investovala především do zlepšování služeb pro uživatele, např. nákup biblioboxu pro 24 hodinové vracení knih, a také do rekonstrukce sociálního zařízení pro zaměstnankyně. I přes největší počet zaměstnanců za sledované období bylo z fondu kulturních a sociálních potřeb čerpáno 259,98 tis. Kč, což je o 14,93 tis. Kč méně, konečný zůstatek byl také nižší 68,91 tis. Kč, tj. o 69,05 tis. Kč méně než v předchozím roce, tvorba v průběhu roku byla 190,23 tis. Kč. Do rezervního fondu byla ze zlepšeného hospodářského výsledku za rok 2012 převedena částka 62,10 tis. Kč, z jiných zdrojů 160,49 tis. Kč, čerpáno bylo o 35,81 tis. Kč více, v částce 63,84 tis. Kč, konečný stav byl 1 301,49 tis. Kč, tj. o 158,75 tis. Kč více než za předchozí období. Čerpání ze zákonem zřizovaných fondů ukazuje obr. 3.13.

Obr. 3.13 Čerpání fondů za rok 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2013, vlastní zpracování.

Opravy a udržování, investice

Vzhledem ke sníženému příspěvku na provoz byla VKOL nucena provádět jen drobné a nutné opravy a údržbu, které plynuly z plánu oprav a revizí, v roce 2013 se objem financí

vynaložených na opravy a údržbu snížil o 584,63 tis. Kč, na 442,36 tis. Kč. Investovalo se převážně do nákupu biblioboxu umístěného před novou budovou na ul. Bezručova, který v rámci zkvalitnění služeb čtenářů umožňuje vracet knihy nepřetržitě i mimo otevírací dobu VKOL, rekonstrukce se v roce 2013 orientovala na modernizaci sociálního zařízení pro zaměstnankyně, rekonstrukce byla hrazena z investičního fondu a VKOL se podílela částkou 2 325,15 tis. Kč, tj. o 751,02 tis. Kč méně než za rok 2012.

3.2.5 Analýza hospodaření v roce 2014

Hospodaření v roce 2014 skončilo i přes pokračující úsporná opatření s kladným výsledkem. Jeho výše dosáhla rekordní částky 702,70 tis. Kč, tento výsledek byl ale ovlivněn především výší transferového podílu, který činil 602,01 tis. Kč, po jeho vyloučení by byl hospodářský výsledek 100,69 tis. Kč. Celkové výnosy tak představovaly částku 42 074,30 tis. Kč, o 64,78 tis. Kč méně než za rok 2013, a celkové náklady částku 41 371,60 tis. Kč, o 411,51 tis. Kč méně než v předchozím období.

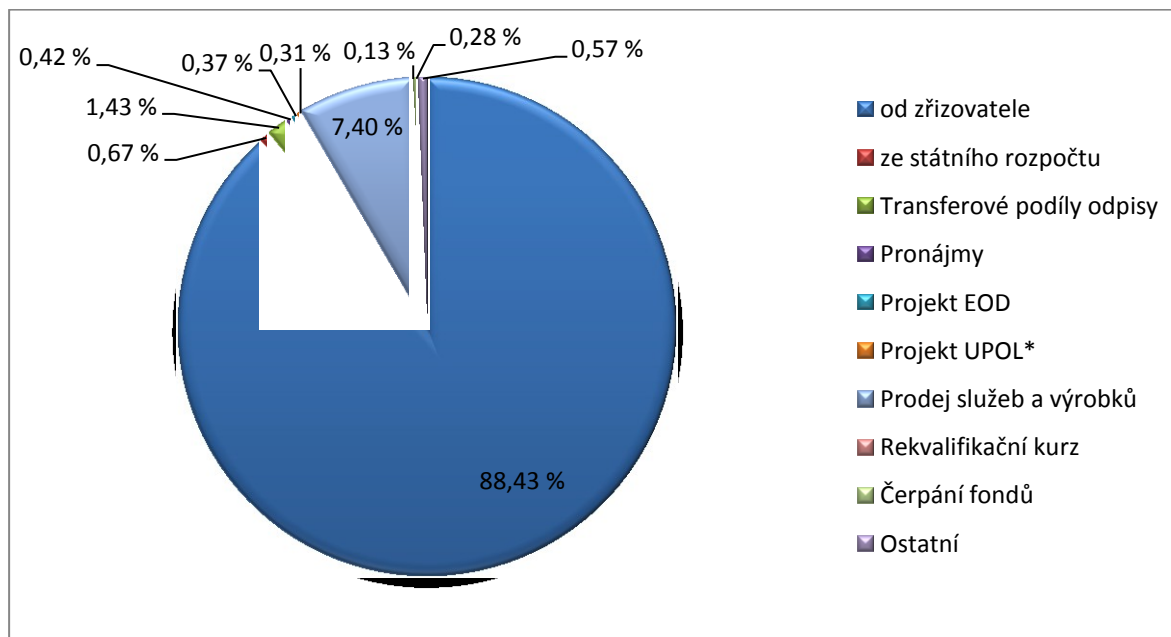
Výnosy

Objem přijatých příspěvků od zřizovatele za rok 2014 byl jen nepatrně větší než předchozím roce, VKOL přijala o 0,86 tis. Kč více finančních prostředků, tj. 37 205,46 tis. Kč, podíl na celkových výnosech byl 88,43 %. Příspěvky ze státního rozpočtu byly menší o 76,00 tis. Kč, tedy 281,00 tis. Kč, s podílem 0,67 %. I v roce 2014 byl vykázán výnos z transferových podílů odpisů, který byl v částce 602,01 tis. Kč, což je o 556,27 tis. Kč více než v předchozím roce a ovlivnil tak výsledek hospodaření.

Objem finančních prostředků z výnosů z vlastní činnosti za rok 2014 meziročně poklesl o 203,27 tis. Kč, jejich výnos tak dosáhl 3114,52 tis. Kč, a poměr k celkovým výnosům byl 7,40 %. Poklesly i výnosy z pronájmů bytů v budově na Ostružnické ulici na částku 174,70 tis. Kč, tj. o 14,75 tis. Kč méně a poměr je 0,42 %. Z důvodu ukončení projektu digitalizace knih na objednávku EOD v průběhu roku, poklesl výnos z této činnosti, a to o 213,27 tis. Kč, na částku 155,84 tis. Kč, poměrem k celkovým výnosům byl 0,37 %. I přes ukončení operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost – Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého v Olomouci byl vykázán výnos ve výši 129,25 tis. Kč, což je pouze o 1,32 tis. Kč méně než v roce 2013, poměr k celkovým výnosům byl stejný 0,31 %. Pro rok 2014 se podařilo vyjednat pokračování akreditovaného rekvalifikačního kurzu, výnos byl stejný jako v předchozím období 56,75 tis. Kč, a poměr

0,13 %. Poklesl i výnos z čerpání z fondů na účtu 648-Zúčtování fondů, celkem bylo čerpáno o 46,78 tis. Kč méně, 116,59 tis. Kč, podíl na celkových výnosech 0,28 %. Naopak o 75,79 tis. Kč vzrostl výnos z účtu 649-Jiné ostatní výnosy, který dosáhl částky 238,18 tis. Kč, a poměr k celkovým výnosům byl 0,57 %. Procentní podíl jednotlivých položek výnosů zachycuje obr. 3.14.

Obr. 3.14 Výnosy za rok 2014 (%)

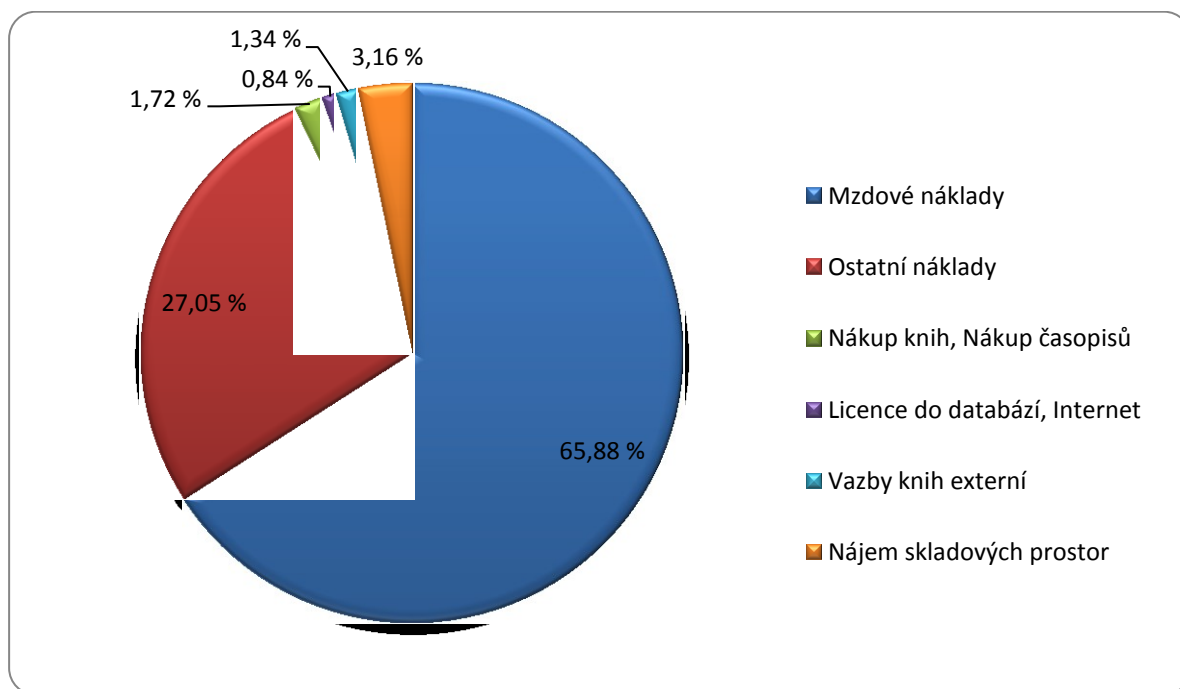
Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2014, vlastní zpracování.

Náklady

Hospodařením v roce 2014 se VKOL podařilo snížit oproti roku 2013 celkové náklady o 411,51 tis. Kč na 41 371,60 tis. Kč, a to i přes to, že opět vzrostly osobní náklady vynakládané na platy a odvody zaměstnanců. Ty vzrostly o 188,02 tis. Kč, a jejich výše dosáhla 27 256,15 tis. Kč, tj. 65,88 % celkových nákladů v daném roce. Objem ostatních nákladů se podařilo celkově snížit o 254,88 tis. Kč na částku 11 190,81 tis. Kč, s podílem na celkových nákladech 27,05 %. Z toho bylo u ostatních služeb (mimo nájemného, internetu a přístupu do databází) dosaženo částky 5274,07 tis. Kč, což je o 14,75 tis. Kč více jak v roce 2013, u spotřeby materiálu (mimo knih a časopisů) však došlo k velké úspoře financí, bylo vynaloženo 1909,23 tis. Kč, tedy o 413,92 tis. Kč méně, odpisy dlouhodobého majetku v tomto roce vzrostly o 528,20 tis. Kč na 2992,49 tis. Kč, díky příznivému teplejšímu počasí klesla spotřeba energií, a to o 316,27 tis. Kč, na 1876,00 tis. Kč.

Náklady na nákup časopisů a knižních titulů, včetně zvukových byly v rámci úspor omezeny na nejnutnější, využívalo se především meziknihovních výpůjček a kuponů, tímto se podařilo snížit náklady o 284,27 tis. Kč a náklady na nákupy byly 711,20 tis. Kč, podíl na celkových nákladech činil 1,72 %, Do značné míry byly sníženy i náklady na licence pro přístup do knihovnických databází a vyjednána snižená cena za připojení do internetové sítě o částku 99,78 tis. Kč, náklady byly 348,28 tis. Kč, a podíl činil 0,84 %. Náklady za služby externí vazby knih a časopisů do ochranných vazeb činily v roce 2014 555,85 tis. Kč, náklady byly sníženy o 118,02 tis. Kč a podíl na nákladech 1,34 %. Náklady za nájemné skladových prostor pro uložení tiskovin se v tomto roce zvýšily na 1309,32 tis. Kč, tj. o 152,41 tis. Kč, podíl na celkových nákladech 3,16 %. Rozložení jednotlivých nákladů zachycuje obr. 3.15.

Obr. 3.15 Náklady za rok 2014 (%)

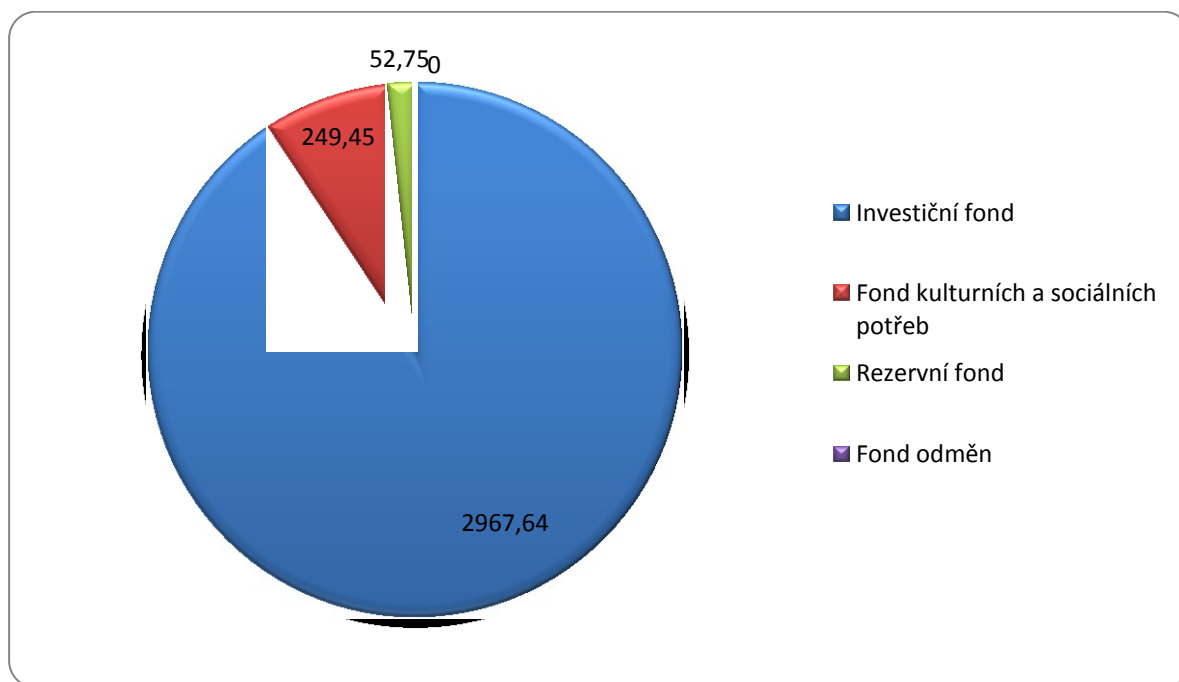
Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2014, vlastní zpracování.

Čerpání zákonem zřizovaných fondů

Fond odměn byl bez tvorby a čerpání, jeho zůstatek je 120,27 tis. Kč. Největší měrou na čerpání a také na tvorbě se opět podílel investiční fond, v roce 2014 byla jeho tvorba ve výši 2992,49 tis. Kč, což je o 328,28 tis. Kč více než v předchozím roce, čerpání proběhlo ve výši 2967,64 tis. Kč, to je o 642,49 tis. Kč více než v roce 2013, zůstatek ke konci roku byl 1910,74 tis. Kč, tj. o 24,85 tis. Kč více než v roce předchozím, finance byly čerpány především jako podíl VKOL na vybavení a zřízení plánovaného krajského digitalizačního

pracoviště, a také na modernizaci v oddělení informačních technologií, převážně výměnu HW a SW potřebného pro údržbu sítě celé VKOL, výměnu serveru pro docházkový systém a přechod na vyšší verzi docházkového systému, a na pořízení nového kamerového systému včetně serveru, kamer a SW. Za sledované období bylo z fondu kulturních a sociálních potřeb čerpáno 249,45 tis. Kč, což je o 10,53 tis. Kč méně, konečný zůstatek byl nižší o 54,05 tis. Kč, tj. 14,86 tis. Kč. Do rezervního fondu bylo ze zlepšeného hospodářského výsledku za rok 2013 převedeno 310,24 tis. Kč, tj. o 248,14 tis. Kč více, z jiných zdrojů 20,00 tis. Kč, čerpáno bylo o 52,75 tis. Kč více, a to 116,59 tis. Kč, konečný stav byl 1515,14 tis. Kč, tj. o 213,65 tis. Kč více než za předchozí období. Podíly čerpání fondů zachycuje obr. 3.16.

Obr. 3.16 Čerpání fondů za rok 2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zpráva a VZZ za rok 2014, vlastní zpracování.

Opravy a udržování, investice

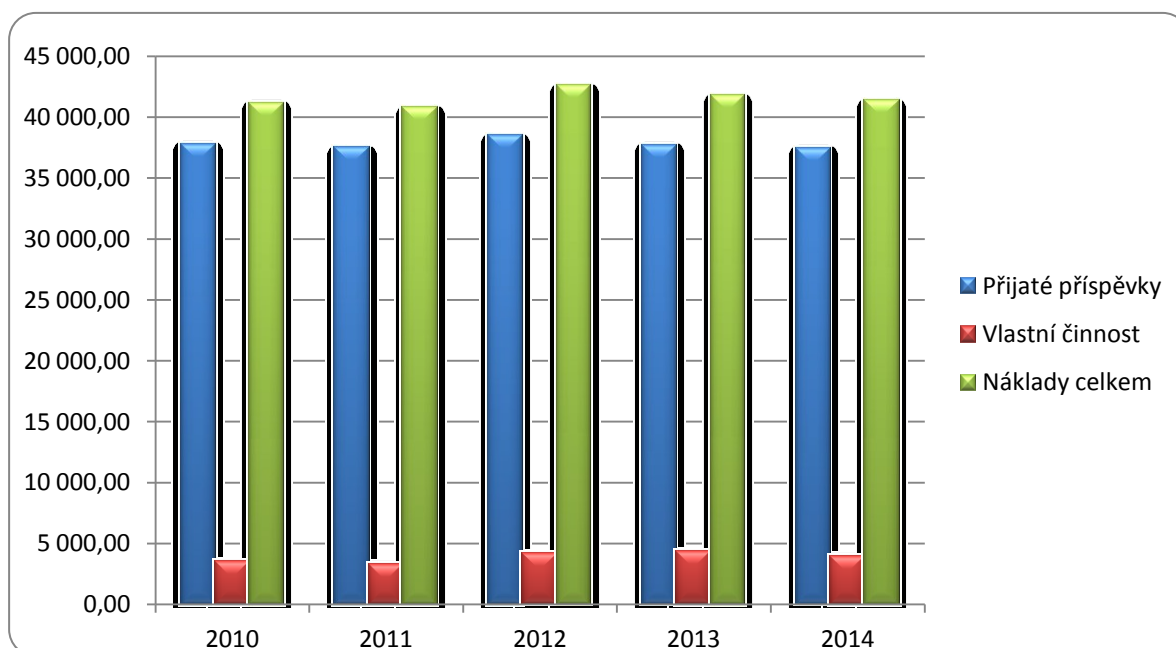
I v roce 2014 musela VKOL provádět jen nutné opravy a údržbu, které plynuly z plánu oprav a revizí, celkový objem vynaložených nákladů tak opět klesl o 92,50 tis. Kč, celková vynaložená částka byla 349,86 tis. Kč. Investice za období roku 2014 se nesly spíše ve znamení modernizace informačních technologií, kdy se VKOL podílela z investičního fondu částkou 2967,64 tis. Kč, tj. o 328,28 tis. Kč více než za rok 2013.

4 Zhodnocení hospodaření vybrané příspěvkové organizace

Pro analýzu hospodaření vybrané příspěvkové organizace sloužily jako podklady výroční zprávy za období 2010–2014. Byly porovnávány meziroční pohyby nejdůležitějších položek výnosů a nákladů. Vše bylo zachyceno obrazově v grafech v jednotlivých kapitolách.

Shrnutí ukazuje, že v průměru se celkové náklady v období 2010–2014 pohybují okolo 41 546,69 tis. Kč. V průměru se celkové výnosy za dané období pohybují okolo 37 806,19 tis. Kč a průměrné výnosy z vlastní činnosti se pohybují 3882,59 tis. Kč, což je pouze 10,27 % z celkových výnosů. V rozložení jednotlivých roků toto shrnuje i obr. 4.1, ze kterého je více jak zřejmé, že hospodaření VKOL se neobejde bez značné finanční podpory svého zřizovatele, čímž plně naplňuje poslání veřejné neziskové organizace.

Obr. 4.1 Vývoj výnosů a celkových náklad v období 2010–2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010-2014, vlastní zpracování.

V průběhu pěti sledovaných let bylo zaznamenáno několik rozhodujících činností v chodu příspěvkové organizace, které jsou jednorázového charakteru, ale chod organizace ovlivňují i v budoucnosti. VKOL se podařilo vyrovnat, jak se zvyšováním platů, tak i s velkými investičními akcemi, s úbytkem čtenářů, nebo i se změnou ceníku za poskytované služby. Ze zjištěných informací lze konstatovat, že samotná VKOL má velmi omezený prostor při řešení úsporných opatření ke snižování nákladů, jelikož velkou část nákladů

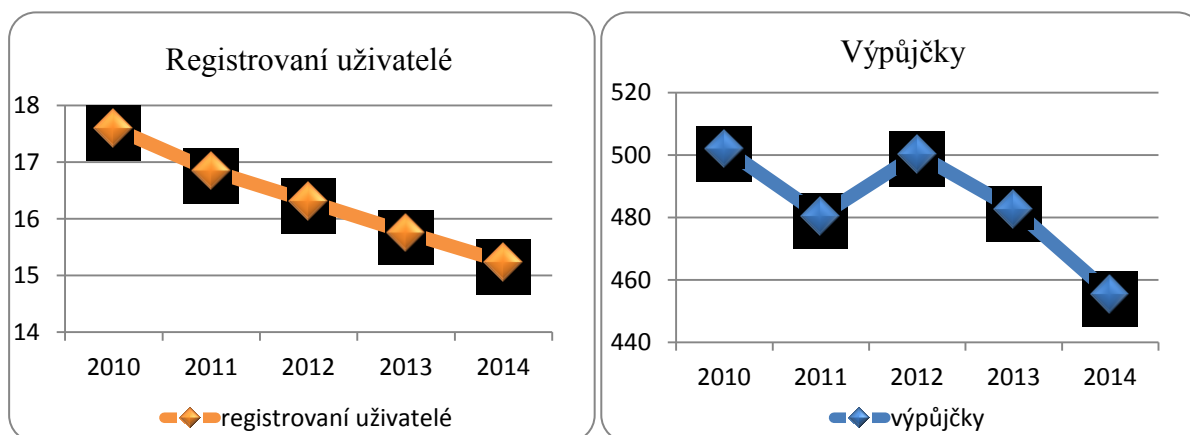
zaujímají mandatorní výdaje, které není schopna ovlivnit, neboť hospodaří na základě schválených plánů činnosti a daného rozpočtu. I přesto našla cesty jak efektivně využívat svěřené finanční prostředky.

Při bližším pohledu na investiční činnost je zřejmé, že se VKOL snažila maximálně přiblížit svým návštěvníkům modernizací hlavní budovy včetně veškerého vybavení a technické podpory v oblasti multimédií a informačních technologií. VKOL je připravena také na návštěvníky s různým zdravotním postižením, lidé na vozíčku, neslyšící, se zrakovým postižením, kteří se mohou po prostorách VKOL bez starosti pohybovat nebo využívat datové nosiče vhodné pro jejich postižení. Do provozu bylo také v roce 2014 uvedeno krajské digitalizační pracoviště, pomocí kterého se v příštích letech budou veškeré písemnosti, periodika, mapy a veškerý další knihovní fond převádět do digitální podoby pro lepší uchování dalším generacím.

Z celkové analýzy a obr. 4.2 také vyplynulo, že změna ceníku v roce 2013 se zvýšením cen za poskytované služby nijak neovlivnila návštěvnost nebo výpůjčky publikací a písemností, neboť počet registrovaných uživatelů klesal v celém období, zatímco výpůjčky kolísaly, ev. byly mírně ovlivněny probíhajícími rekonstrukcemi. Úbytek registrovaných uživatelů má spíše za následek menší počet studentů na olomouckých školách.

Obr. 4.2 Počet uživatelů a výpůjčky za období 2010–2014 (v tis., osoba/výpůjčka)

	2010	2011	2012	2013	2014
Registrovaní uživatelé	17,60	16,85	16,31	15,76	15,24
Výpůjčky	502,04	480,52	500,3	482,71	455,48

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

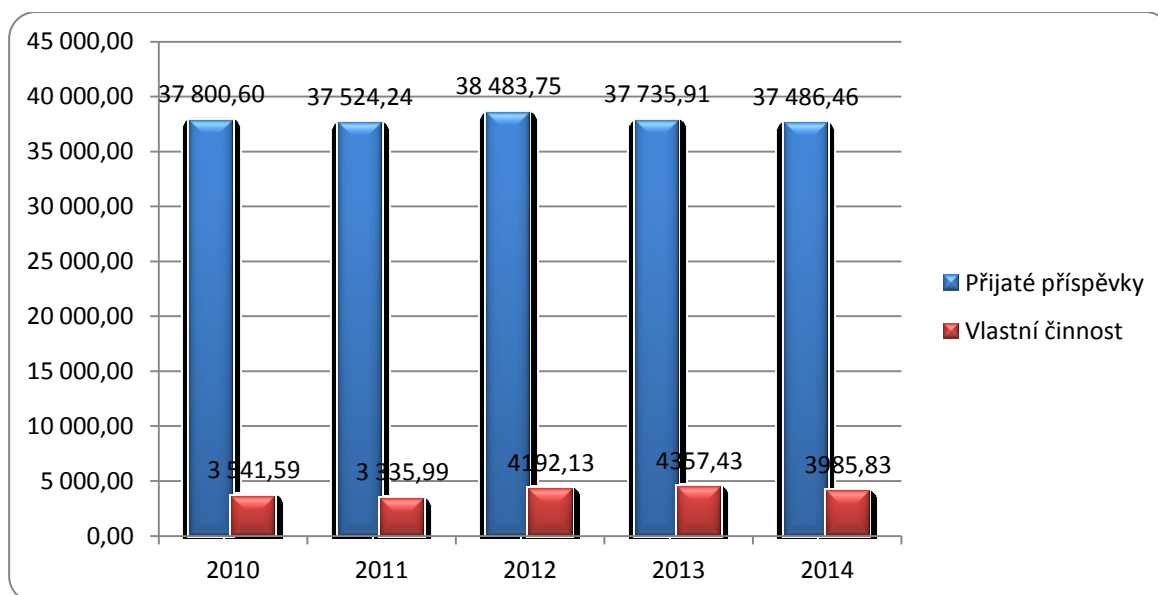
Dle zjištěných informací, výročních zpráv a VZZ má VKOL řádně zpracované plány činnosti, investiční plány, plány oprav a revizí, dodržuje vnitřní organizační řády a směrnice. Při svém hospodaření se opírá o směrnici Zásady řízení příspěvkových organizací zřízených Olomouckým krajem, vydanou Olomouckým krajem. Porady vedení probíhají pravidelně každý měsíc, hospodaření je sledováno vedením VKOL na základě měsíčních účetních závěrek, výkazů a závazných ukazatelů rozpočtu. Náklady na provoz jsou průběžně sledovány i podle středisek a jednotlivých budov. Čtvrtletně zasílá VKOL závěrky svému zřizovateli.

4.1 Celková analýza za období 2010–2014

Výnosy

V celém sledovaném období má VKOL dva hlavní zdroje financování. První jsou příspěvky a dotace, kdy VKOL největší podíl získává jako příspěvková organizace od svého zřizovatele, kterým je Olomoucký kraj, dále ze státního rozpočtu, a případně z projektů v rámci odpory finančních mechanismů Norských fondů. Druhým zdrojem jsou výnosy z vlastní činnosti, jejichž skladba byla za celé sledované období téměř neměnná. Poměr mezi příspěvky a výnosy z vlastní činnosti zobrazuje obr. 4.2.

Obr. 4.2 Poměr výnosů z vlastní činnosti a příspěvků za období 2010–2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010-2014, vlastní zpracování.

S největším objemem výnosů ve výši 42 675,88 tis. Kč hospodařila VKOL v roce 2012, kdy současně čerpala i největší příspěvky v celkové výši 38 483,75 tis. Kč, toto čerpání

bylo ale ovlivněno změnou platového předpisu ve prospěch zaměstnanců, a zřizovatel tak dorovnával tyto náklady zvýšením příspěvku na provoz. Současně vzrostly i výnosy z vlastní činnosti na 4192,13 tis. Kč, meziroční nárůst tak činil 20,42 %. Tyto ale svého maxima dosáhly v roce 2013 v částce 4357,43 tis. Kč, kdy VKOL překročila vlastní výkony u prodeje služeb a výrobků, neboť v platnost vstoupil nový ceník poskytovaných služeb, ale také byly navýšeny poplatky za opakované upomínky.

Naopak nejmenších celkových výnosů ve výši 40 860,23 tis. Kč dosáhla VKOL v roce 2011, v tomto roce byly taktéž nejnižší výnosy z vlastní činnosti, 3335,99 tis. Kč, ovšem přijaté příspěvky byly nejnižší v roce 2014, a to ve výši 37 486,46 tis. Kč. Vývoj vybraných výnosů znázorňuje Tab. 4.1.

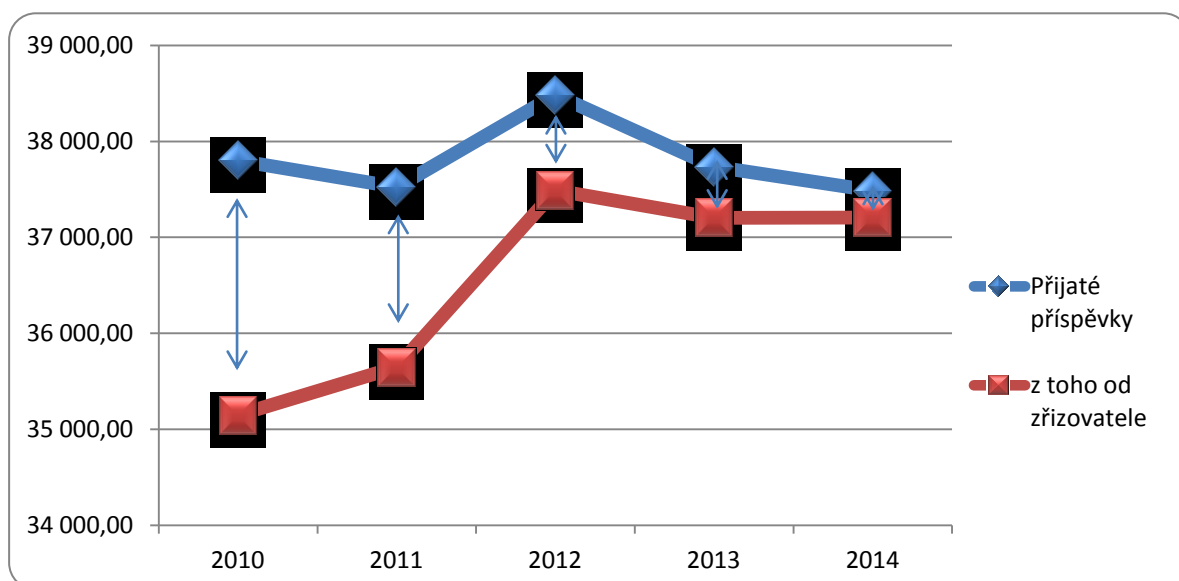
Tab. 4.1 Vývoj vybraných výnosů za období 2010–2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Přijaté příspěvky	37 800,60	37 524,24	38 483,75	37 735,91	37 486,46
z toho od zřizovatele	35 146,78	35 647,30	37 489,13	37 204,46	37 205,46
Vlastní činnost	3 541,59	3 335,99	4192,13	4357,43	3985,83
Σ	41 342,19	40 860,23	42 675,88	42 093,34	41 472,29

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Z uvedeného je patrné, že i přes to, že je VKOL nejvíce finančně závislá na svém zřizovateli, od kterého za sledované období získává průměrně 87 % svých finančních prostředků, jsou celkové výnosy ovlivněny také jak výší vlastních zdrojů, tak i dotacemi ze státního rozpočtu nebo z jiných zdrojů. Obr. 4.3 znázorňuje vzájemný vztah mezi celkovými přijatými příspěvky a příspěvky poskytnutými zřizovatelem, kdy oblast grafu mezi spojnicemi znázorněná šipkami označuje potenciální velikost jiných zdrojů.

Obr. 4.3 Souvislost příspěvků na provoz za období 2010–2014 (v tis. Kč)

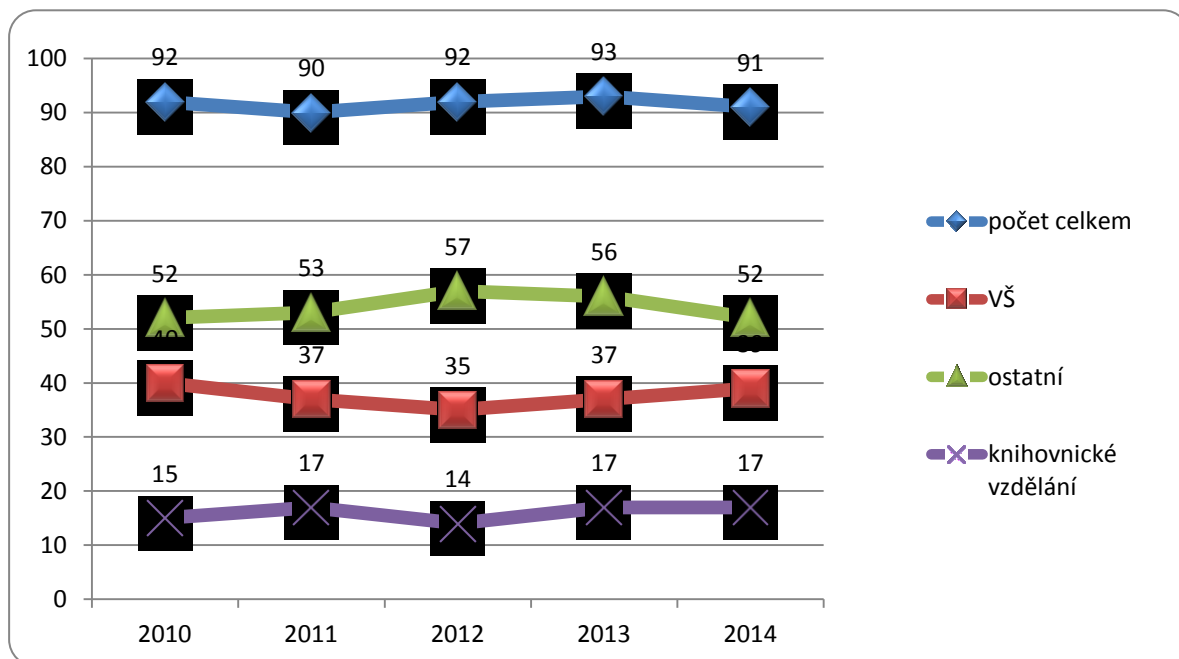

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Náklady

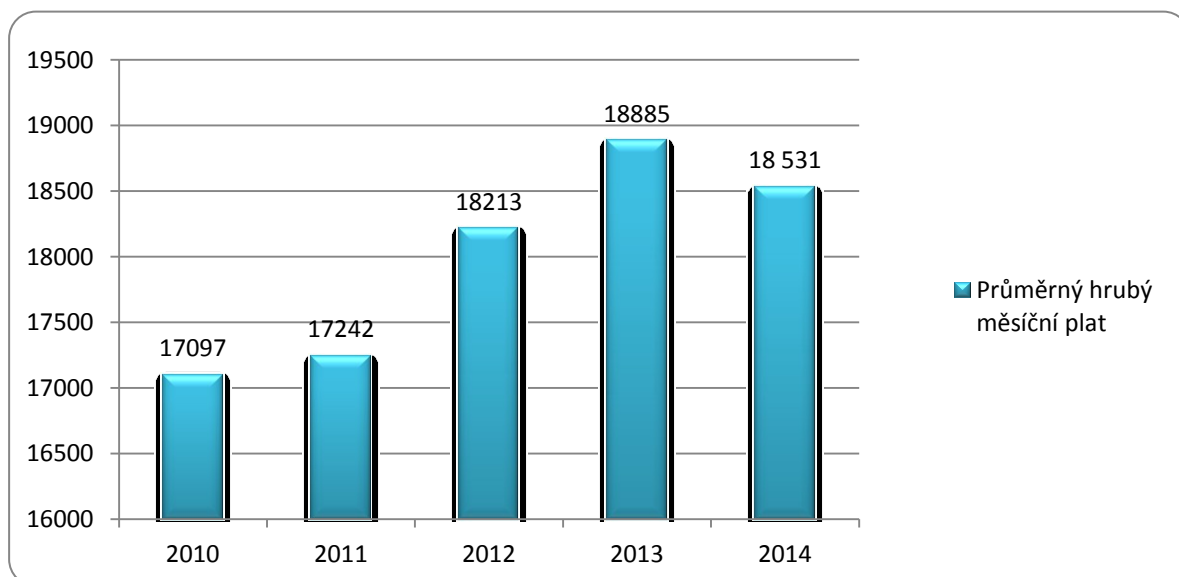
Skladba nákladů byla za celé sledované období 2010–2014 stejná. Největší nákladovou položkou jsou osobní náklady, které zahrnují především platy zaměstnanců, zákonné sociální pojištění, nemocenské pojištění, jiné sociální pojištění a zákonné sociální náklady. Průměrný poměr k celkovým nákladům činil 62 %. Osobní náklady měly stoupající charakter, největší zvýšení bylo zaznamenáno v roce 2012, a to o 1714,28 tis. Kč, a v následujícím roce 2013 o dalších 1502,01 tis. Kč. Tento nárůst platů byl způsoben postupnou změnou platového předpisu ve prospěch zaměstnanců, kterou již bylo nutné uskutečnit, neboť platy zaměstnanců neodpovídaly významnému postavení VKOL jako krajské knihovny. Částečně se zde odrážely i stavy zaměstnanců, kdy nejnižší počet 90 byl v roce 2011 a nejvyšší počet 93 v roce 2013. Statistika zaměstnanců je zobrazena v obr. 4.4, kdy jednotlivé počty jsou rozděleny jak na celkový počet, tak dle vzdělání. Obr. 4.5 znázorňuje vývoj průměrných hrubých měsíčních platů ve sledovaném období. Při porovnání počtu zaměstnanců a průměrného měsíčního platu z obou grafů je zřejmé, že tyto jednotky jsou v přímé souvislosti.

Obr. 4.4 Statistika zaměstnanců za období 2010–2014 (počet osob k 31.12.)

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Obr. 4.5 Vývoj hrubých měsíčních platů za období 2010–2014 (Kč)

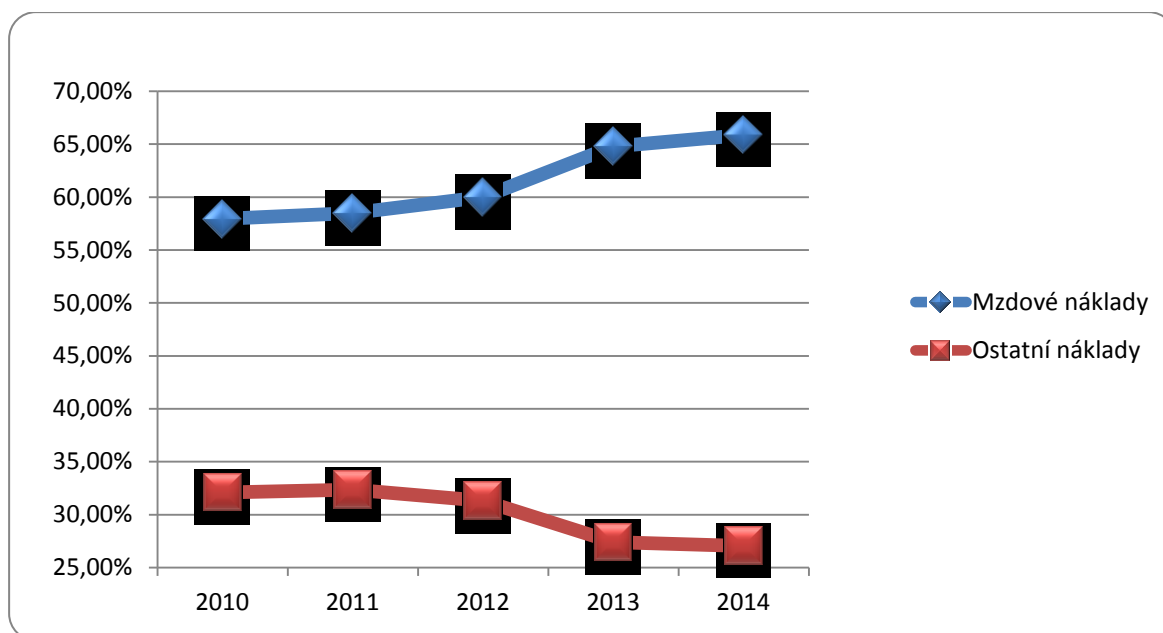

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Druhá nejvýznamnější položka nákladů jsou ostatní náklady, ve které jsou zahrnuty i další náklady na provoz organizace, z nichž největší zastoupení mají spotřeba energií, spotřeba materiálu, odpisy dlouhodobého majetku a ostatní služby. Po celé sledované období se ostatní náklady pohybovaly od 11 190,81 tis. Kč do 13 335,98 tis. Kč. Nejvyšší ostatní

náklady byly vykázány v roce 2012 v částce 13 335,98 tis. Kč, rozdíl oproti rokům 2010 a 2011 byl téměř zanedbatelný, k výraznému poklesu došlo v roce 2013, a to o 1890,31 tis. Kč, nejnižší částky dosáhla VKOL v roce 2014 11 190,81 tis. Kč. Ke snižování nákladů docházelo v rámci plánu úspor, ke kterému byla VKOL nucena přikročit po úpravě platového předpisu, zřizovatel se sice snažil toto navýšení dorovnat zvýšením příspěvku, ale ne v plné míře, knihovna tedy musí i sama hledat cesty k úsporám. Spojitost mezi snižováním ostatních nákladů a zvyšováním platů zobrazuje obr. 4.6. Největších úspor, které byla VKOL sama schopna ovlivnit bylo dosaženo u ostatních služeb, kdy nejvyšší částka 7127,00 tis. Kč byla vynaložena v roce 2010 a nejnižší 5259,32 tis. Kč v roce 2013, rozdíl mezi minimální a maximální částkou je 1867,68 tis. Kč, a také u spotřeby materiálu, kde nejvyšší částka 3 514,85 tis. Kč byla v roce 2011 a nejnižší 1909,23 tis. Kč v roce 2014, rozdíl je 1605,62 tis. Kč.

Obr. 4.6 Spojitost růstu platů a snižování ostatních nákladů (%)

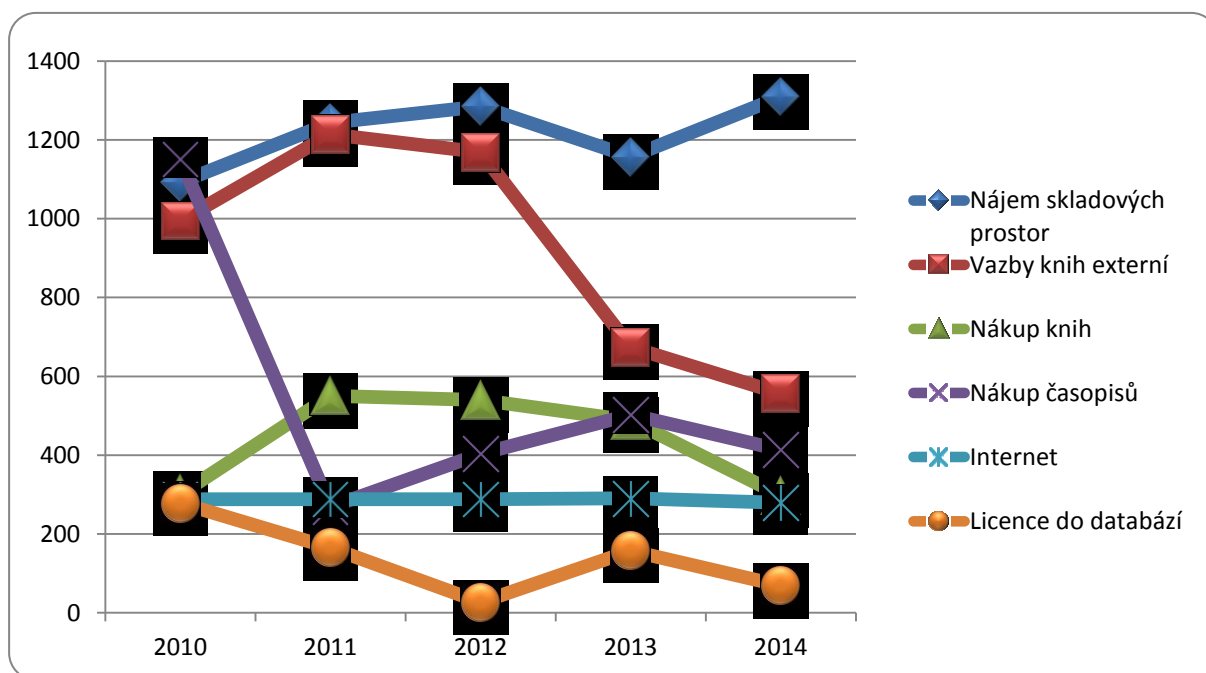

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Další náklady jsou zastoupeny položkami nákup knih a časopisů, vč. zvukových, úhrada licencí k přístupu do knihovnických databází a služby za internet, vazby knih zadávané externím dodavateli a náklady za nájem skladových prostor pro ukládání rozsáhlého knihovního fondu. Jejich vývoj ve sledovaném období znázorňuje obr. 4.7, ve kterém jsou pro lepší přehlednost uvedeny samostatně položky nákup knih, nákup časopisů, licence do databází a náklady za internet. Všechny položky, kromě nájemného, mají vesměs

klesající charakter. Pronájem skladových prostor je nevyhnutelný, neboť VKOL není schopna tak velké prostory zajistit sama a po celé sledované období je tento problém řešen společně se zřizovatelem. Největšího poklesu je dosaženo u nákupu časopisů, kde maximální částka byla v roce 2010 ve výši 1150,58 tis. Kč a nejnižší v roce 2011 ve výši 268,65 tis. Kč, v následujících letech se náklady za nákup časopisů sice zvýšily, ale byly téměř konstantní. Nákup knih byl omezen pouze na žádané tituly dle požadavků čtenářů, k získávání nově vydávaných publikací VKOL maximálně využívala svého práva povinného výtisku. Další významná úspora byla u zadávání ochranných vazeb knih externím dodavatelům, maximální částka byla 1213,89 tis. Kč v roce 2011, a nejnižší náklady byly v roce 2014 555,89 tis. Kč. Zbývající položky vykazovaly pokles, ale jejich poměr nebyl k celkovým úsporám příliš rozhodující.

Obr. 4.7 Vývoj vybraných nákladů v období 2010–2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

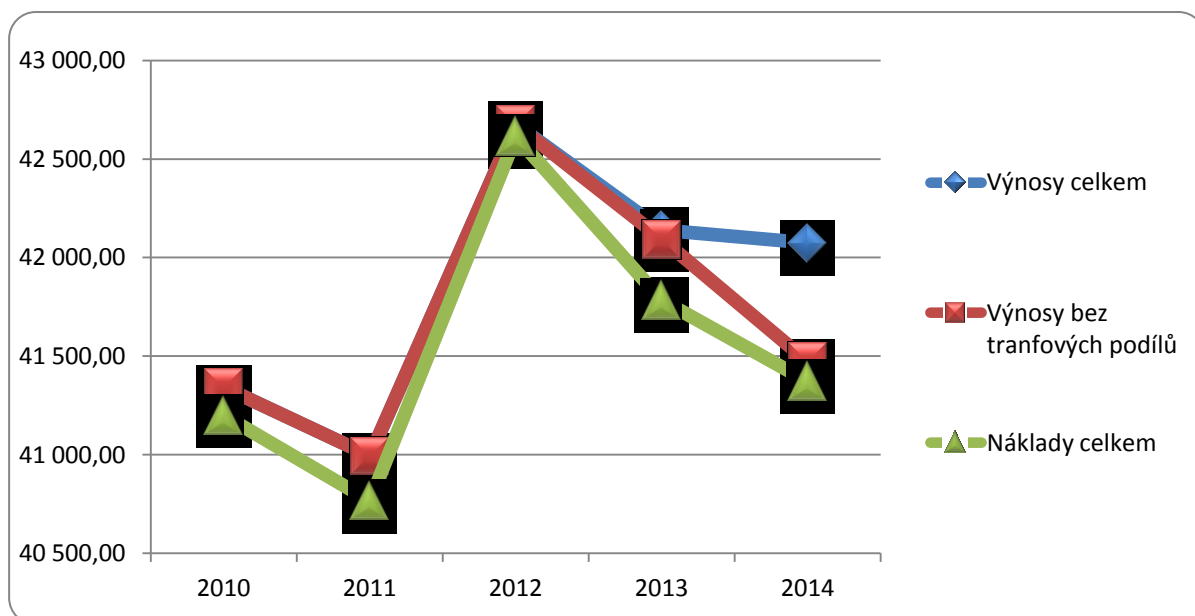
Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek VKOL byl za celé sledované období vždy kladný a byl přerozdělován do rezervního fondu. Jak již vyplynulo z předchozích analýz, nejmenšího hospodářského výsledku dosáhla VKOL v roce 2012, a to 62,10 tis. Kč, a to i přes to, že v tomto roce byly vykázány největší výnosy. Na tomto se velkou měrou podílela opět platová

politika, kdy bylo nutné přistoupit k novému platovému předpisu a to bylo důvodem i zvýšených nákladů, které se v tomto roce téměř dotkly výnosů.

Nejvyššího hospodářského výsledku VKOL dosáhla v roce 2014, a to 702,70 tis. Kč. Výsledek je ale ovlivněn dvěma faktory, a to výší transferového podílu, který v tomto roce činil 602 tis. Kč, po jeho vyloučení by činil 100,70 tis. Kč. A také za zmínku stojí úspora ve spotřebě energií, která byla ovlivněna klimaticky mírnou zimou. Tyto odchylky zachycuje obr. 4.8.

Obr. 4.8 Hospodářské výsledky v období 2010–2014 (v tis. Kč)

Zdroj: Výroční zprávy a VZZ za období 2010–2014, vlastní zpracování.

Investice

V rámci investiční činnosti se musí VKOL držet investičního plánu a plánu údržby a oprav, ev. revizních zpráv. Schvalování jakékoli investiční činnosti podléhá projednání a schválení zřizovatelem. Přesné postupy jsou stanoveny ve zřizovací listině a ve směrnici zřizovatele pro Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem. Investice jsou hrazeny převážně z investičního fondu, drobné opravy a údržba je účtována na účtu 511-Opravy a udržování.

Nejvíce se investovalo v roce 2012 v částce 3076,17 tis. Kč, kdy probíhala náročná plánovaná rekonstrukce hlavní historické budovy včetně jejího vybavení. Nejméně v roce 2013 v částce 2325,15 tis. Kč. Veškeré rekonstrukce a investice byly řádně a plynule plánované a nedocházelo ke zpoždění prací.

Opravy a údržba se prováděly na základě pravidelných revizí všech zařízení knihovny. Největší náklady na údržbu byly zaznamenány v roce 2012 ve výši 1026,00 tis. Kč, a nejnižší v roce 2011 v částce 297,74 tis. Kč. Rok 2012 byl tedy ve znamení největších oprav a investic.

Doporučení

Z celkové analýzy vyplývá, že VKOL je na svém zřizovateli více než závislá, způsob financování její činnosti z vlastních zdrojů by byl i v budoucnosti zcela nedostačující. Možnosti při snižování nákladů lze nalézt u nákladové položky nájem skladových prostor, kdy je potřeba ve spolupráci se zřizovatelem najít vhodné skladovací prostory pro ukládání knihovního fondu. Prozatím je největší část fondu uložena v prostorách soukromé firmy.

Pro získávání nových titulů knih by bylo vhodné se více zaměřit na kontrolu vydavatelů, zda dodržují svou povinnost zasílat VKOL povinný výtisk nové neperiodické publikace.

Sledované období bylo ve znamení investic, kdy VKOL modernizovala jak prostory pro návštěvníky, tak i poskytování svých služeb. Vzhledem k povaze poslání VKOL je vhodné doporučit, aby pokračovala v započaté práci při zkvalitňování služeb, ale také aby se v rámci zachování čtenářské základny zaměřila i na nejmenší čtenáře.

VKOL ve sledovaném období nevykazovala žádnou vedlejší doplňkovou činnost, bylo by proto vhodné zvážit, zda této možnosti v budoucnu využít či nikoli.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit hospodaření vybrané příspěvkové organizace za období let 2010–2014, a to Vědecké knihovny v Olomouci, která je současně i krajskou knihovnou. Jejím posláním je budovat knihovní fond, umožnit jeho zpřístupňování, aktivní využívání a poskytování další knihovnické, bibliografické a informační činnosti všem občanům bez rozdílu, a současně všem zaručuje rovný přístup ke všem těmto službám.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zaměřuje na vymezení neziskového sektoru, klasifikaci jednotlivých neziskových organizací a jejich řízení. Konkrétněji se pak věnuje charakteristice, principům hospodaření a nakládání s majetkem u příspěvkových organizací, které jsou nejrozšířenější formou uspořádání pro instituce, které zřizují územně samosprávné celky.

Praktická část se od třetí kapitoly věnuje vybrané příspěvkové organizaci Vědecké knihovně v Olomouci. V úvodu je popsán její vznik a vnitřní fungování, dále pak její poslání, seznam pracovišť, způsoby nabývání majetku, a náhled na činnosti, které je schopna uskutečňovat. Následně se bakalářská práce zabývá analýzou hospodaření Vědecké knihovny v Olomouci v průběhu roků 2010–2014. Při rozboru hospodaření se vycházelo z výročních zpráv, plánů činnosti a výkazů zisků a ztrát. Bylo použito horizontální a vertikální analýzy s porovnáváním po sobě jdoucích roků, se současným procentním srovnáním, pro vizualizaci byly výsledky zaznamenány v grafech, případně v tabulkách. Analýza byla prováděna zejména u výnosů, nákladů, u zákonem zřizovaných fondů a zmíněna je i investiční činnost společně s opravami.

Hlavním úkolem analýzy hospodaření bylo porovnat vývoj a výši získaných finančních prostředků od zřizovatele v jednotlivých letech, a zhodnotit jejich dopad na provoz Vědecké knihovny, a také posoudit vývoj poskytovaných služeb, které mají v současné době konkurenci v rychlém vývoji multimediálních technologií. Při porovnávání celkových výnosů bylo zjištěno, že podíl výnosů přijatých na celkových nákladech je v průměru 89,73 %, a podíl vlastních výnosů na celkových nákladech se v průměru pohybuje 10,27 %. Výše a vývoj získaných prostředků závisí na i na velikosti investiční činnosti, počtu zaměstnanců, a také na aktivní účasti knihovny ve vypisovaných projektech a grantech. Podařilo se také nalézt odpověď, zda je Vědecká knihovna schopna konkurence v podobě současných moderních technologií. Ano, je schopná, ovšem za podpory a přispění svého zřizovatele. V průběhu sledovaného období probíhaly rekonstrukce a modernizace nejen budov, ale hlavně také vybavení a zařízení pro digitalizaci tiskovin a knih, VKOL se aktivně zapojovala

to vypisovaných projektů, které šíření knih pomocí digitalizace propagovaly, vznikla nová multimediální studovna, k zapůjčení jsou k dispozici jak čtečky knih, tak i tablety pro PDF dokumenty. Tímto se VKOL snaží maximálně přiblížit širokému spektru svých návštěvníků a držet krok s technickým rozvojem v oblasti médií.

Ze všech zjištěných skutečností vyplývá, že VKOL se řadí mezi organizace, které jsou sice velmi závislé na svém zřizovateli, ovšem jejich přínos pro veřejnost prostřednictvím poskytování a zajišťování veřejných statků v souladu s jejím posláním je nenahraditelná.

Seznam použité literatury:

- 1) BAČUVČÍK, Radim. *Marketing neziskových organizací*. Zlín: VeRBuM, 2011, 190 s. ISBN 978-80-87500-01-9.
- 2) BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013, 260 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2.
- 3) MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. Olomouc: ANAG, 2013, sv. Účetnictví, daně, 264 s. ISBN 978-80-7263-825-3.
- 4) MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace 2014*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2014, 267 s. ISBN 978-80-7478-527-0.
- 5) POSPÍŠIL, Petr a kol. *Právnícké osoby obcí a krajů*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 262 s. ISBN 80-735-7982-0.
- 6) REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- 7) ŠIMKOVÁ, Eva. *Základy managementu a marketingu pro neziskové organizace: systematický přehled základní manažerské a marketingové problematiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. 117 s. ISBN 80-704-1906-7.
- 8) ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0.

Zákony:

Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1353. Dostupné také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89

Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 38, s. 1737-1764. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128

Zákon č. 129 ze dne 12. dubna 2000 o krajích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 38, s. 1765-1782. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129

Zákon č. 218 ze dne 21. července 2000 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 65, s. 3104-3128. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218

Zákon č. 219 ze dne 27. června 2000 o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 65, s. 3129-3146. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-219

Zákon č. 250 ze dne 9. srpna 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3560-3567. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250

Vyhláška č. 410 ze dne 11. listopadu 2009, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 133, s. 6854-6930.

Novela č. 477/2008 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 153, s. 8204-8210.

Vyhláška č. 504 ze dne 5. prosince 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 174, s. 9809-9844.

Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107, s. 107, s. 2802-2810. Dostupný také na: www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563

Elektronické zdroje:

Vědecká knihovna v Olomouci, *Plány činnosti* [online]. VKOL [1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/plany-cinnosti-vkol/>

Vědecká knihovna v Olomouci, *Výroční zprávy* [online]. VKOL [1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/>

Vědecká knihovna v Olomouci, *Zřizovací listina* [online]. VKOL [1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/zrizovaci-listina/>

Olomoucký kraj, *Směrnice: Zásady řízení příspěvkových organizací zřizovaných Olomouckým krajem* [online]. Olomoucký kraj [1. 3. 2015]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/search.html?co=zasady%20rizeni&all=dokumenty>

Ostatní:

Rada Olomouckého kraje: *Úplné znění zřizovací listiny Vědecké knihovny v Olomouci*, ze dne 27. 9. 2001, Olomouc: Olomoucký kraj, 2001

Seznam zkratk:

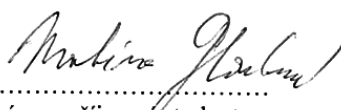
ČEZ	České Energetické Závody
EOD	eBooks on Demand-A European Library Network
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
MKČR	Ministerstva kultury ČR
VKOL	Vědecká knihovna Olomouc
VZZ	Výkaz zisků a ztrát

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 4. 2015

.....
jméno a příjmení studenta